

MAREC 2005**Učítelia nie sú všemohúci**

Keď je Boh mŕtvy, všetko je dovolené!“ veta, ktorú vložil Dostojevskij do úst jedného z bratov Karamazovcov mnohým pripadá ako jasné proroctvo blížiacej sa krízy morálky dvadsiateho prvého storočia. Existujú (a platia?) dnes ešte všeobecne uznávané morálne normy? Ak áno, kto ich určuje? Pri príležitosti blížiaceho sa dňa učiteľov si dnes učítelia kladú otázky, na ktoré len ťažko nachádzajú vhodné odpovede. Pri riešení výchovných problémov svojich zverencov bezradne lámu palicu vzdávajúc sa. Kríza, ktorá zasiahla školstvo, sa týka celkového školského prostredia. Učítelia sú zavalení starosťami, o akých ich predchodcovia pred pár desaťročím ani nechýrovali. Kam sa podela úcta k učiteľskému stavu? Prečo deti prestali rešpektovať pedagóga ako osobnosť? Prečo existujúci pedagogický a vzdelávací systém má na mladých ľudí vplyv len do určitého obdobia a za určitých okolností? Prečo sú niektorí učítelia odsúdení do úlohy krotiteľov zdivočenej mládeže? Nepomáhajú prosby, vyhrážky ani dohováranie. Rodič stojí na strane svojho potomka...Kde hľadať východiská? Riešiť ich dvojkami – trojkami zo správania, keď Makarenkove spôsoby výchovy sú neprípustné. Pedagógovia, ktorým zosiveli vlasy vedľa, že aj trstenica mala svoj význam. Na niektorých jedincov určite platila. Aj učítelia sú bičovaní zo všetkých strán. Balansujú v trojuholníku žiak – rodič – ministerstvo.

V súčasnej postmodernej spoločnosti nenachádzame jednoznačné predstavy uznávaných autorít, ktoré by mali právomoc rozhodovať o týchto otázkach a ponúkať ich verejnosti ako záväzné. Čo nie je zakázané je predsa dovolené. K prorokovanému zrúteniu morálky zatiaľ nedochádza. Aj keď ktovie, ako dopadneme, keď učiteľský stav len bezradne dvíha ruky. Ludmila Synaková

1. strana**Odznelo na tlačovej konferencii
Zamestnanosť ako hlavný cieľ radnice**

Primátor Nitry Ferdinand Vítek informoval o zámeroch v tomto roku. Prioritou radnice sa v tomto roku stáva zabezpečenie zamestnanosti pre obyvateľov mesta. Ako povedal, jedinou cestou ako zvýšiť zamestnanosť a zlepšiť životný štandard obyvateľov Nitry a priľahlého okolia, je nájdenie vhodných investorov, ktorí by v pripravovanom priemyselnom parku zriadili svoje výrobné prevádzky. Už v októbri by prvých 300 zamestnancov malo nájsť prácu vo firme Visteon. Mesto sa v tejto súvislosti zaviazalo, že pre investorov vybuduje základnú infraštruktúru, keď zo svojho rozpočtu pre tento účel vyčlenilo 100 mil. korún a o ďalších 600 mil. požiada z prostriedkov štátu. Primátor F. Vítek informoval aj o rozvoji bytovej výstavby. Do konca marca majú byť odovzdané do užívania sociálne byty v lokalite Orechov dvor, kam mienia vystať všetky neplatičové z komunálnych bytov. Pred dokončením je aj 48 bytových jednotiek na sídlisku Diely, ktoré sú financované zo Štátneho fondu rozvoja bývania a štátnou dotáciou. O tento typ bytov občania nejavia záujem, pretože sa tu platí príliš vysoké nájomné. Podľa primátora je v Nitre bytov dosť. A to najmä tých v súkromnom vlastníctve, na ktoré mesto nemá dosah. Žiaľ, majitelia ich prenajímajú načierno a za neprimerane vysoké nájomné. Na ďalšie možné investície v oblasti bytovej výstavby nadväzuje aj realizácia čistiarne odpadových vôd, ktorá finišuje a do prevádzky bude uvedená v októbri.

V spolupráci s Nitrianskymi komunálnymi službami, čo je bývalá firma LOBBE, sa tohto roku začína so separovaným zberom. V prvej fáze sa do separácie zapoja obyvatelia sídliska Chrenová. Koncom roku začne fungovať aj kompostáreň, ktorá by mala prispieť k zníženiu objemu odpadu. Radnici nie je ľahostajné, ako Nitrania trávia svoj voľný čas, a tak v tomto roku sa na sídlisku Klokočina začne výstavba mestskej športovej haly. V letných mesiacoch plánujú dokončiť rekonštrukciu letného kúpaliska, kde sa dobuduje detský bazén a pribudne aj tobogan. Mesto spoločne s majiteľom hotela Zobor vstupuje do výstavby podzemných garáží a rekonštrukcie tohto hotela na obchodné centrum. (syn)

2.strana**Z rokovania 30. zasadnutia mestského zastupiteľstva
Súhlas s rozpočtovými opatreniami**

Prvé tohtoročné 30. zasadnutie mestského zastupiteľstva v Nitre sa konalo 20.januára. otvoril ho a viedol primátor mesta Ferdinand Vítek. Po kontrole uznesení z predchádzajúcich zastupiteľstiev sa poslanci prerokovali upozornenie prokurátora vo veci nedostatkov VZN č.9/1993 o miestnych poplatkoch. MZ konštatovalo, že vydaním spomínaného VZN č.13/2004 o miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady dňa 15.12.2004 bolo s účinnosťou od 1.1.2005 zrušené VZN č.9/1993 o miestnych poplatkoch v znení neskorších dodatkov, čím nastalo zosúladenie s platnou právnou úpravou. MZ prekovalo a schválilo návrh rozpočtových opatrení v rozpočte Mestských služieb na rok 2005. V príjmovej časti i výdavkovej časti rozpočtu im po úprave zostalo 48 000 tis. Sk.

Poslanci prerokovali a schválili návrh na rozpočtové opatrenie v rozpočte príspevkovej organizácie Správa športových a rekreačných zariadení mesta Nitra na rok 2005, keď príjmy i výdavky spolu tvoria 52 874 tis. Sk.

Poslanci prerokovali návrh na rozpočtové opatrenie v rozpočte mesta Nitra pre tento rok súvisiace so zabezpečením spolufinancovania mesta Nitra k projektu Rozvoj cestovného ruchu v meste Nitra a schválili finančné prostriedky v rozpočte mesta na tento účel vo výške 12 mil. Sk. MZ prerokovalo návrh na rozpočtové opatrenie oddelenia investičnej výstavby v rozpočte mesta Nitra na rok 2005 a schvaľuje tieto rozpočtové opatrenia nasledovne: na realizáciu mestskej športovej haly na Klokočine schválili po úprave 44 582 tis. Sk, na prípravnú a projektovú dokumentáciu tejto stavby schválili 1 418 tis. Sk. MZ ďalej prerokovalo a schválilo návrh na použitie finančných prostriedkov z fondu Fond rekultivácie skládky Katruša za zabezpečenie PD kompostárne pre mesto Nitra vo výške 500 000 Sk. MZ prekovalo návrh na zmenu presunu finančných prostriedkov nedokončených investičných akcií v roku 2004 do rozpočtu Mesta Nitra na rok 2005 podľa predloženého plánu nasledovne: v oddelení investičnej výstavby sa na prípravnú a projektovú dokumentáciu pri akcii PPD a realizácia stavieb Priemyselný park Sever upravuje rozpočet na 22 290 tis. Sk a na oporný múr Podzámska ulica (2 672 tis. Sk), dobudovanie nádvoria tržnice (1 655 tis. Sk), na úpravu merania energií v ZŠ (4 112 tis. Sk).

MZ prekovalo návrh na doplnenie člena VMČ č.4 Klokočina, odvolalo z radov o občanov Pavla Svobodu z členstva VMČ č.4 s účinnosťou od 20.1. t.r. a za novú členku zvolilo Ing. Máriu Budinskú s účinnosťou od dňa zvolenia. MZ prerokovalo aj návrh na voľbu člena do Komisie pre zdravotníctvo, sociálne a bytové otázky MZ v Nitre a zvolilo za členku tejto komisie Máriu Molnárovú. MZ prerokovalo návrh na nakladanie s nehnuteľnosťami vo vlastníctve Mesta Nitra, prerokovalo aj návrh na pridelenie bytu v zmysle VZN č.8/2004 a schválilo pridelenie 2-izbového bytu na Bernolákovej ulici a 1-izbového bytu na Osvaldovej ulici. MZ prerokovalo a schválilo odpredaj voľných bytov vo vlastníctve mesta Nitra v zmysle VZN č.2/95 o prevode vlastníctva bytov a nebytových priestorov na území mesta Nitra. MZ súhlasilo aby finančná čiastka 600 tis. Sk schválená uznesením MZ č.459/2004-MZ v bode a) zo dňa 15. a 16. 12. 2004 bola uhradená Službytu Nitra s. r. z rezervného fondu. (sy)

2.strana

Spolupráca s mestom Tatabányia

Zástupcovia Mesta Nitra a Nitrianskeho samosprávneho kraja navštívili dňa 26. januára mesto Tatabányia patriace do maďarskej župy Veszprém, s ktorou NSK podpísal koncom minulého roka rámcovú zmluvu o cezhraničnej spolupráci. Táto návšteva je začiatkom rozvoja intenzívnych partnerských vzťahov. Do Tatabányia cestoval zástupca primátora Nitra Ing. Miloš Dovičovič, vedúca Nitrianskeho informačného systému PaedDr. Ivona Fraňová a vedúca oddelenia Európskej integrácie a cezhraničnej spolupráce NSK Ing. Mária Bóbová. Na pôde Tatabányi ich prijal viceprimátor tohto mesta Ferencz Lévai. Spoločne s manažérkou mesta Krisztínou Moskovcovou predstavili rozvojové aktivity tatabánskej samosprávy, vďaka ktorým sa bývalé 67 tisícové banícke mesto premenilo na atraktívne priemyselné centrum. Nitranov zaujala skutočnosť, že kým ešte pred 10 rokmi zápasili v tomto meste s 20 %percentnou nezamestnanosťou, dnes sa im ju aj vďaka obrovskému priemyselnému parku podarilo znížiť na takmer zanedbateľných 5 %.

Ako mi povedala Dr. I. Fraňová, Mesto Nitra v tejto fáze neuvažuje o podpísaní zmluvy o partnerskej spolupráci. „Momentálne sa nachádzame v období úvah a rozhodovaní, či sa staneme členom novovzniknutého Združenia nových európskych miest „NEW TOWN,“ ktorého zakladateľom je naše partnerské mesto Zoetermeer. Sme si vedomí toho, že členstvo v združení nám prinesie množstvo podnetov a inšpirácií, veď takto sme už vďaka Zoetermeeru profitovali z partnerstva na projekte N.E.W.S. v Nikaraguy,“ dodáva Dr. I. Fraňová.

Združenie nových európskych miest vzniklo z iniciatívy takzvaných „panelákových miest“ - pozostatkov bývalého režimu, kde mestá našli spoločnú reč na základe rovnakých problémov. A tie sa formou spolupráce a spoločného riešenia problémov prekonávajú podstatne ľahšie. Pre Nitru bude členstvo v NEW -TOWN znamenať vyšší kredit, pretože ak sa rozhodne pre členstvo - bude jediným slovenským mestom zapojeným do spomínaného európskeho združenia.

Obom stranám, Nitre aj maďarskému mestu Tatabányia pôjde najmä o presadzovanie spoločných projektov, trvalo udržateľný rozvoj, kontakty strategických manažérov a tiež o spoločný lobing v Európskom dome v Bruseli. V prvej fáze sa chcú pustiť do realizácie vzdelávacích projektov, na ktoré by mali získať podporu aj z fondov EÚ. Ďalším hlavným cieľom spolupráce bude koordinácia aktivít pri rozvoji verejnej správy samosprávneho kraja a samosprávy župy a tiež oboch mestských samospráv. Predstavitelia Nitra by zas v Tatabányi chceli získať návod ako rovnako úspešne zrealizovať aj pod Zborom priemyselný park. (syn)

4.strana

Viete, že ...

- Presne 746 detí by malo nastúpiť do prvých ročníkov základných škôl v Nitre v budúcom školskom roku. Mesto je zriaďovateľom 14 základných škôl, ktoré navštevuje celkom 8 549 žiakov. Počet škôl klesol o šesť v porovnaní s predchádzajúcim školským rokom.

- V minulých dňoch sa primátor Nitra Ferdinand Vítek zúčastnil v Prešove na rokovaní K8, klubu primátorov krajských miest. Jednou z hlavných tém, ktorou sa primátori zaoberali bolo financovanie mestskej autobusovej dopravy.

- Ak máte v Nitre trvalý aj prechodný pobyt, platíte od januára „smeťné“ iba raz. Za komunálne odpady a drobné stavebné odpady zaplatia Nitrania poplatok 730 korún na osobu a rok (2 koruny na deň), čo je o 180 Sk viac ako vlani. Pre právnické osoby a fyzické osoby, oprávnené na podnikanie sa zaviedol množstvový zber.

- Obchodný dom Centro Nitra vybudujú v dvoch fázach. Prvá časť mala byť pôvodne otvorená už na jeseň budúceho roka. Na ploche 20-tisíc m² budú obchody, reštaurácie a kino. Investorom stavby je Discovery Group spolu s DB Real Estate Group, ktorá patrí do skupiny Deutsche Bank. 70 % na výstavbu vykryje úver od VÚB, zvyšok poskytnú obaja investori približne rovnakým dielom.

- Po Nitre premávajú 4 nové autobusy značky ekobus s pohonom na stlačený zemný plyn. Pre obyvateľov táto novinka priniesla vyššiu kvalitu, ako aj bezpečnosť cestovania. Ekobus je nízkopodlažné vozidlo, vyhovujúce v plnej miere európskym normám, ktoré v našich podmienkach budú platiť až od roku 2008. (sy)

5.strana

Predstavujeme vám komisiu pre zdravotníctvo, bytové a sociálne veci

V sociálnych službách po novom

Komisia sociálna bytová a zdravotná je podobne tak ako iné komisie, ktoré zriadilo mestské zastupiteľstvo, iniciatívnym a poradným orgánom MZ. Vznikla po voľbách do MZ v januári 2003 a má 6 členov z poslaneckého zboru (MUDr. Dušan Vondrák, Mgr. Klára Malejčíková, Ing. František Baláz, Eva Hlaváčová, Oľga Csákyová, Renáta Kolenčíková) a 6 členov - odborníkov na rôzne oblasti týkajúce sa zdravia, sociálnej i bytovej problematiky (PhDr. Melanie Beťková, PhD., MUDr. Miroslav Machata, PhD., MPH, Ing. Mária Kulichová, MUDr. Mária Letková, Doc. MUDr. Viktor Žák, CSC.). Podľa slov predsedu komisie MUDr. Jozefa Webera: „Ambíciou komisie nie je len vykonávať bežné činnosti posudzovacieho charakteru ako napríklad pridelenie bytov osobitného určenia do domov opatrovateľskej starostlivosti, alebo posudzovanie žiadostí o pridelenie bytov postavených s podporou štátu, alebo prerokovanie niektorých správ, vytvorených odbornými útvarmi mestského úradu a ich posudzovanie pred ich ďalším vstupom do rokovania mestskej rady, či mestského zastupiteľstva. Našou ambíciou komisie je aj iniciovať a participovať na vytváraní zásadných a koncepčných materiálov z oblasti sociálnej starostlivosti, zdravotnej starostlivosti a bývania.“

V rámci tejto iniciatívy komisia participovala spolu s odbornými útvarmi mesta na vytvorení Konceptie rozvoja bývania mesta Nitra, ktorá bola schválená na rokovaní mestského zastupiteľstva v decembri 2004 a ktorá aj určila ďalšie smery postupu a úlohy pre útvary mestského úradu a organizácie, ktoré sú zriadené mestom a pracujú v tejto oblasti.

V súčasnosti komisia participuje na problematike tvorby komunitného plánu rozvoja sociálnych služieb. Tento plán rozvoja sociálnych služieb určený pre Nitru bude súčasťou celkového plánu ekonomického a sociálneho rozvoja mesta Nitra. Tvorjený je metódou pomerne širokej spolupráce rôznych účastníkov, ktorí pracujú v tejto problematike od poskytovateľov sociálnych služieb, sociálneho poradenstva, sociálnej posudkovej činnosti, cez klientov sociálnej starostlivosti až po oddelenia mestského úradu. Termín prvej verzie tohto plánu je určený na jún r. 2005, konečná verzia by mala byť schválená koncom r. 2005. Jej závery a úlohy by mali byť aj podkladom pre tvorbu budúceho mestského rozpočtu.

Ako skonštatoval predseda komisie MUDr. Weber, členovia komisie pracujú v rôznych oblastiach. Mnohí z nich sú vysoko erudovaní odborníci, manažéri s rozsiahlymi rozhodovacími právomocami v oblasti zdravotníctva, ochrany zdravia, sociálnej starostlivosti. A aj vďaka nim je odborná diskusia na zasadnutiach komisie na vysokej úrovni. MUDr. Weber im aj týmto ďakuje za ich odbornú prácu a ochotu spolupracovať na problémoch mesta.
(syn)

6.strana

Rekonštrukcia tepelného hospodárstva

Nitrianska teplárenská spoločnosť sa pustila do jednej z najväčších investičných akcií, aká sa kedy realizovala v našom meste. Rekonštrukcia tepelného hospodárstva, ktorá sa začala na najstaršom sídlisku Chrenová, priniesla pre občanov úsporu finančných prostriedkov. NTS, a.s. začala svoju činnosť v oblasti výroby a dodávky tepla v r. 2003. technické zariadenia – kotolne, energobloky, rozvody kompletne prevzala od predchádzajúceho prevádzkovateľa Službyt s.r.o. Nitra. Technický stav týchto zastaraných zariadení bol veľmi zlý a vyžadoval okamžité zásahy a financie. Mesto Nitra tieto finančné prostriedky nemalo a preto sa rozhodlo problémy riešiť založením novej akciovej spoločnosti. NTS tak spravuje majetok dvoch akcionárov – Mesta Nitra (51 %) a nemeckého investora VNG Lipsko (49 %). Celkové náklady na výmenu tepelných rozvodov budú predstavovať asi 620 mil. Sk. Z tejto sumy až 200 mil. Sk investuje priamo Nitrianska teplárenská spoločnosť z vlastných zdrojov. Zostávajúcich 420 mil. Sk si požičajú od konzorcia bánk za veľmi výhodných úverových podmienok.

Rekonštrukcia priniesla zmenu vykurovacieho primárneho média - spočíva vo výmene horúcovodného systému za úspornejší teplovodný, ktorý umožňuje aj lepšiu reguláciu v prípade prudkej zmeny počasia. Ďalšou veľmi podstatnou zmenou je zrušenie veľkých energoblokov a ich náhrada malými domovými odovzdávacími stanicami. Prostredníctvom nich získa každý bytový dom samostatné vykurovanie i ohrev teplej úžitkovej vody.

Rekonštrukčné práce sú rozdelené na niekoľko etáp. Prvá fáza sa začala na sídlisku Chrenová, kde sú najväčšie - až 35 % tepelné straty. Rekonštrukcia predimenzovaných a nevhodných kotolní sa postupne urobí aj na druhom nitrianskom sídlisku na Klokočine. V poradí ako tretia príde na rad štvrť Párovce, kde zo starých rozvodov uniká 20 % tepla.

Rekonštrukcia tepelných rozvodov a modernizácia zásobovania teplom a teplou úžitkovou vodou by mala byť vo finále na jeseň tohto roku a tak nová vykurovacia sezóna v Nitre už bude bez zbytočných tepelných strát.

Ľudmila Synaková

7.strana

Rokovanie s organizáciami

Zástupca primátora mesta Ing. František Baláž, predseda komisie pre zdravotníctvo, bytové a sociálne veci MZ MUDr. Jozef Weber sa v minulých dňoch stretli so zástupcami agentúr domácej opatrovateľskej služby, zariadení sociálnych služieb a ďalších organizácií, ktoré sa starajú o hendikepovaných občanov a pôsobia na území nášho mesta. Na spoločnom rokovaní každá zo strán nastolila svoje konkrétne finančné požiadavky pre tento rok. Túto oblasť bude od zastrešovať novo vytvorená mestská príspevková organizácia Mesta Nitra Správa sociálnych služieb, do čela ktorej je PhDr. Anna Kasanová. V druhej časti rokovania hovorili o možnostiach podpory zo strany mesta, ktoré na sociálnu oblasť vyčlenilo v tomto roku 19 mil. korún. Ako skonštatoval predseda komisie pre zdravotníctvo, bytové a sociálne veci MUDr. Jozef Weber, táto suma určite stačiť nebude. Sociálna komisia sa v zastupiteľstve bude snažiť presadiť takú zmenu rozpočtového opatrenia, aby sa pri preklopení najťažšej životnej situácie pomohlo nízkopríjmovým rodinám, ktoré sa ocitajú v ťažkých životných situáciách.

Na stole je už pracovná verzia novelizácie VZN, ktoré umožní čerpanie dotácií aj pre zariadenia sociálnych služieb a domácej opatrovateľskej starostlivosti.

Mesto očakáva, že ďalšie problémy nastanú so starnúcim obyvateľstvom, a tak je len pochopiteľné, že tým stúpnu aj náklady na sociálne zabezpečenie a opateru starých, nevládnych a osamelo žijúcich ľudí.

Mestská samospráva prichádza aj ďalšou novinkou – na najbližšom rokovaní MZ sa budú poslanci zaoberať návrhom dodatku VZN o zásadách nakladania s bytmi vo vlastníctve mesta, ktoré budú prednostne pridelené ťažko zdravotne postihnutým občanom. Jedinou podmienkou bude, aby ich príjem neprevyšoval trojnásobok životného minima, vypočítaného z príjmu za predchádzajúci kalendárny rok.

Ludmila Synaková

6.strana

Chceš zahnať nudu?

Sme tu pre teba, mladí nitrianski filantropi, tvoji súčasní kolegovia i kamaráti a záleží na tebe, či aj budúci partneri.

Predstavujeme zelenú na realizáciu tvojich geniálnych nápadov a voľnočasových aktivít, ktoré ešte stále neuzreli svetlo Nitry.

Tak nebuď sebec a podeľ sa s nimi aj s tvojim okolím. Čím skôr, tým lepšie. **Termín uzávierky, do kedy môže svoje projekty predkladať je 8. 4. 2005.**

Jedinou podmienkou je vek 15 - 26 rokov. Ak nie si oveľa mladší alebo starší, tak neváhaj a ber, čo ti ponúkame. Okrem grantu 10 000 Sk aj poradňu a pomoc pri písaní a realizácii tvojho nápadu, ktorý bude určite zážitkom nielen pre teba, ale aj tvoje okolie a širokú verejnosť. Potykať si môžeš cez email mladinf@szm.sk . Akékoľvek ďalšie chýbajúce informácie nájdeš na našej internetovej stránke www.mladinf.szm.sk

Prekonaj svoju lenivosť a príd' k nám.

Jolana Čurejová

7.-8.strana

Chudobným pomôže občianske združenie Faros

Týmto menom nazvali aj alexandrijský maják. On dostal meno podľa ostrova, na ktorom bol postavený. Okrem rôznych prívlastkov získal pomenovanie „maják na konci sveta“. Jeho rozmery ho predurčili, aby bol zaradený medzi osem divov sveta. Faros osvetľoval morskú plochu do vzdialenosti 56 kilometrov a kormidelníkom tak pomáhal vyhnúť sa nebezpečným útesom a zachrániť ľudské životy. Podobne, ako tento historický maják, aj nitriansky Faros chce pomáhať chudobným obyvateľom nášho mesta – teda všetkým, čo sa ocitli v hmotnej a sociálnej núdzi. Dôvody môžu byť rôzne - strata zamestnania či iné nepriaznivé životné kolízie. O rozhovor sme požiadali predsedníčku OZ Faros PhDr. Annu Kasanovú,

Poviete našim čitateľom, čo bude hlavným cieľom vášho občianskeho združenia a kto bude adresátom vašej pomoci?

Zmierniť sociálne dôsledky krízových životných situácií, vedúcich často až k pocitu beznádeje a veľakrát až osobnej tragédie. Rozhodli sme sa pomáhať najmä občanom, ktorí sa vlastnými silami usilujú dostať zo svojej neľahkej životnej situácie. Rozhodli sa zabojsť s nepriaznivým osudom a chcú využiť všetky možnosti ako zlepšiť svoju životnú situáciu. Pomáhať chceme hlavne občanom, ktorí sa prihlásili na úrad práce ako žiadatelia o aktívny príspevok (1 500 Sk) a v prospech mesta odpracujú niekoľko hodín týždenne. Mesto bude čistejšie, krajšie, a všetci sa tu budeme cítiť lepšie. Zároveň to bude prospešné pre tých, čo sa svojou prácou snažia zmierniť svoju neľahkú situáciu – poskytneme im materiálnu pomoc. K tomu všetkému budeme poskytovať poradenstvo v oblasti sociálnej pomoci, cielene zamerané na zmiernenie chudoby, jej dôsledky na jednotlivca a na jeho rodinu.

V čom bude spočívať princíp vašej pomoci?

Staré príslovie hovorí: Kto nemá peniaze je chudobný, ale ešte chudobnejší je ten, kto nemá priateľov. Aj my vo Farose chceme byť priateľmi a chceme pomáhať ľuďom v núdzi. Na naše aktivity máme akreditáciu z ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny, súhlas poslancov zboru i vedenia mesta, ktoré nám poskytlo priestory v objekte na Čajkovského ulici v Nitre.

Princíp našej práce spočíva v prijímaní a rozdeľovaní. Vychádzali sme z toho, že v našom meste žije veľa občanov, ktorí sú solidárni a majú hlboké sociálne cítenie k chudobným a k bezdomovcom. Často nám v Azylovom dome ponúkajú nadbytočné veci, ktoré ešte môžu niekomu pomôcť. Priestorové podmienky Azylového domu sú obmedzené, veľa krát sme museli takúto pomoc odmietnuť. Nuž a potom, keď mal niekto možnosť odsťahovať sa z nášho útulku, mrzelo nás, že mu nemôžeme pomôcť aspoň základnými vybavením. Aby mohol začať nový život mimo azylového domu. Veď odsťahovať sa do podnájmu, v ktorom nie je nábytok je nemožné. Niet si na čo sadnúť, ľahnúť, čím sa prikryť a v čom navariť aspoň trochu polievky...A práve z týchto dôvodov sme sa rozhodli, že prevezmeme úlohu sprostredkovateľov medzi občanmi, ktorí majú niečo navyše a chcú to darovať a medzi tými, ktorí nemajú, sú v núdzi a pomoc by privítali.

Čo všetko môžu občania chudobným darovať prostredníctvom OZ Faros?

Akýkoľvek nábytok, ako sú napr. malé skrinky, skrine, stoly, stoličky, kreslá, príbory, vešiaky, ale aj hračky, knihy, šatstvo, obuv, posteľ, váľandy, paplóny, vankúše, posteľnú bielizeň, žehličky, pračky, televízory. Kuchynské roboty, riady, taniere, obrusy, uteráky, osušky, chladničky, rôzne vybavenie domácnosti, privítame aj trvanlivé potraviny ako sú konzervy, cestoviny, ryža, cukor. V budúcnosti, keď sa presťahujeme do iných priestorov, chceme prevádzkovať aj potravinovú banku, čiže potraviny od výrobcov, obchodníkov, z veľkoskladov, z nadprodukcie a zásob, ktoré budeme poskytovať chudobným občanom.

Verím, že táto pekná myšlienka nájde v meste podporu, no predsa len, nedá mi vysloviť aj malé pochybnosti. Rada používate rôzne príslovia a tak ponúknem jedno, ktoré hovorí, že Sýty hladnému neverí, alebo že Každý je strojom svojho šťastia?

Nebojíte sa, že vás všetci ľudia nepochopia a že vám odkážu, aby sa každý staral o seba sám?

Všetko je možné, ale z vlastných skúseností, ktoré som získala ako riaditeľka azylového domu vám poviem, že občan, ktorý sa ocitne v nepriaznivej životnej situácii má dnes len málo šancí znovu sa postaviť na nohy. Z vlastnej praxe viem, že príčin môže byť veľa a nie vždy si tento stav človek zavinil sám a nie v každom prípade ide o osobné zlyhanie. Takáto situácia sa týka aj chovancov z detských domovov, ktorí sa po dovŕšení veku dospelosti stávajú bezdomovcami, občanmi, ktorí zle investovali, zadlžili sa, rôznymi spôsobmi prišli o majetok – krádežou, rozvodom. Ak nemajú rodina, ktorá by im pomohla, zostáva pre nich jediným spojencom alkohol. Len tento spôsob je pre nich najvhodnejší ako uniknúť pred desivými pocitmi beznadeje a osamelosti. Hovorí sa, že na konci pracovného dňa sociálneho pracovníka nevidieť žiadny výrobok či konkrétny výsledok. Nezostáva nič, čo by sa dokázalo zmerať, čomu sme zabránili. V našom meste máme mnoho skvelých občanov, ktorí chcú tiež pomôcť, ale nie všetci dostali príležitosť. Uvedomili sme si, že by bola skutočne škoda, aby sa na smetisku skončili veci, ktoré ešte môžu slúžiť svojmu účelu.

Ako a kde sa možno s vami skontaktovať?

Nájdete nás na čajkovského ulici č. 3 každý utorok a v stredu od 15. do 19. hodiny. Očakávame občanov, ktorí chcú pomôcť, ale aj tých, ktorí našu pomoc potrebujú. Skontaktovať sa môžete aj prostredníctvom telefónu 037/ 74 10 136. Pre uľahčenie našej práce by som chcela poprosiť o pomoc firmy, ktorým zvyšuje paletizačný vozík, regály, PC alebo kancelársky nábytok. Ak sa niekto po prečítaní tohto článku rozhodne pomôcť aktivitu OZ FAROS, uvádzam aj číslo účtu v Tatra banke: 2624773545 / 1100. Poznámka autorky: Verím, že táto pekná myšlienka nájde v meste podporu. Vy sama ste známa ako dlhoročná riaditeľka azylového domu a za vašu prácu hovorí aj ocenenie Osobnosť Nítry za rok 2004, ktorou vám odovzdal primátor F. Vítek.

Zhovárala sa Ľudmila Synaková

9.strana

Prvýkrát sme sa zapojili do dňa sprievodcov

Ako turista vo vlastnom meste

Práve na pondelok 21. februára pripadol tento rok Svetový deň turistických sprievodcov. Nitra nechcela zostať pozadu a preto sa v tomto roku po prvýkrát zaradila k tým slovenským mestám, ktoré sa postupne zapájajú do svetovej tradície organizovania bezplatných prehliadok po svojom meste, pri ktorých nechýba osobitný výklad školeného sprievodcu. Pozvanie na bezplatnú turistickú prehliadku prišlo zo strany **Nitrianskeho informačného systému (NISYS), ktorý v pondelok 21. februára privítal záujemcov, ktorí prejavili záujem o bezplatnú dvojhodinovú prehliadku svojho mesta. Túto príležitosť využilo aj niekoľko detí, ktorým sa práve v tento deň začali jarné prázdniny a prežívajú ich doma.** Spoločne so sprievodkyňou sa vybrali na turistickú pochôdzku po našom starobylom meste a jeho turistických atrakciách.

Propagáciu Nítry a prezentáciu domáceho cestovného ruchu má pod palcom Nitriansky informačný systém, ktorý okrem týchto služieb ponúka pre záujemcov z radov individuálnych návštevníkov, ale i pre organizované turistické skupiny, ponúka sprievodcovskú službu. Ako mi povedala referentka NISYS Ing. Timea Galová, správny sprievodca musí vedieť s nimi nadviazať kontakt a získať si ich dôveru v závislosti od vekového, sociálneho a profesionálneho zloženia skupiny. Miestny sprievodca má mať také schopnosti, ktoré sa prejavujú pohotovými reakciami, rýchlou orientáciou v meste, výbornou pamäťou, logickým, rýchlym a komplexným myslením, ale aj dôvtipom, vnímaním miestnych súvislostí, rozlišovaním podstatného a naliehavého. Správny sprievodca musí disponovať schopnosťou vedieť zaujímavu hovoriť a nemalo by mu chýbať jazykové a rečnícke nadanie, schopnosť objektívne posudzovať efektívnosť a kvalitu svojho správania a vystupovania. Ideálny sprievodca je taký, čo túto činnosť vykonáva ako hobby – v Nitre túto podmienku splňajú viacerí a môžeme uviesť, že najlepšími sú Dr. Mária Danková, Mgr. Erich Fazekaš a RNDr. Cyril Ambros.

Zaujímavým zistením bolo, že niektorí z týchto domácich „turistov“, až po absolvovaní tejto prehliadky zistili, že aj tu doma je čo obdivovať a že Nitra sa nie zbytočne hrdí viacerými prívlastkami ako starobylá Nitra, matka slovenských miest, Pribinova Nitra... vedno konštatovali, že rúškom tajomstva sú pre nás zahalené ulice, po ktorých sa pohybujeme za svojimi povinnosťami. Kráčala po nich história, v budovách, ktoré dnes slúžia inému účelu, žili osobnosti - a je len na škodu vecí a aktívneho cestovného ruchu - že tieto danosti nevieme lepšie využiť a zúročiť na zvýšenie aktívneho domáceho cestovného ruchu. (syn)

Viete, že ...

Podľa údajov z evidencie obyvateľstva mestského úradu má Nitra k 31.12.2004 presne 85 961 obyvateľov. Trvalý pobyt zmenilo a teda z Nitry sa odsťahovalo 1 554 obyvateľov. Narodilo 1325 detí, keď do rodín pribudlo 684 chlapcov a 641 dievčat. Najstaršou obyvateľkou je Helena Bencová, ktorá by sa v júni tohto roku mala dožiť 104 rokov.

Aj keď nás bulvár kľmi mýta, že dievčatám sa nechce do vydaja a chlapci radšej uprednostňujú voľné vzťahy a životie „na kôpke“, údaj z matriky hovorí o 467 sobášoch. Podstatná časť z nich - 270, si zvolila cirkevný sobáš, 197 párov si dalo prvý manželský bozk na úrade. Dvanásť sobášov malo medzinárodnú príchuť, pretože jeden z dvojice - a zvyčajne to býva manžel - pochádzal zo zahraničia. V najväčšom kurze sú mladí muži z Veľkej Británie, a Nemecka, (kam dievčatá chodia starať o deti), ale aj z Turecka, Talianska a z USA.

Štatistické údaje pre úmrtnú matriku za všetky obce za obdobie minulého roka hovoria, že zomrelo 1183 občanov, z toho 619 mužov a 564 žien. Medzi zosnulými bolo aj 22 detí, 17 ich zosnulo vo veku do jedného roka, 2 deti do veku od jedného do troch rokov a 3 vo veku od 3 do 15 rokov. Strohé štatistické údaje už nehovoria o dôvodoch úmrtí, ani o chorobách, ktoré odchod zo života zapríčinili.

(syn)

Občianske obrady

V poslednom čase sa veľa hovorí o zmene obradnej miestnosti, ktorá by vraj mala byť tak ako v minulosti v priestoroch starej radnice na Štefánikovej triede. Zdá sa však, že potrvá ešte dosť dlho, kým sa mesto rozhodne pre celkovú rekonštrukciu priestorov, ktoré momentálne slúžia Ponitrianskemu múzeu. A tak sobášnou miestnosťou aj naďalej zostáva sieň na prízemí budovy mestského úradu.

Ak ste sa rozhodli, že v tomto roku vstúpíte do stavu manželského, vedzte, že k tomuto životnému kroku sa môžete odhodlať v piatok alebo v sobotu. Termín svojho sobáša si môžete vybrať v časovom rozpätí v piatok od 10. do 15.h, a v sobotu od 10. do 18.h. Na jeden sobáš je určený čas 30 minút a tento slávnostný akt vám vykonajú bez poplatku. Uzatvorenie manželstva štátnymi občanmi SR mimo určeného času alebo inde ako v úradnej určenej miestnosti bude spoplatnené podľa zákona. V tomto istom termíne i čase môžete mať aj uvítanie dieťaťa do života. Aj v tomto roku budú snúbencov sobášiť poslanci Oľga Csákyová, Mgr. Klára Malejčíková, RNDr. Marta Rácová a Anton Živčic. Pri uskutočňovaní obradov sa dodržiava zásada, že v jeden deň vykonáva všetky obrady jeden poslanec. Primátor sobáša len v tom prípade, ak je o tento akt zvlášť požiadaný.

V prípade, že ste sa rozhodli zosobášiť, stačí ak počas úradných dní navštívite matriku, prinesiete si so sebou občiansky preukaz a o sobáš požiadate. Na mestskom úrade vám vyjdú v ústrety aj v prípade záujmu o individuálne uvítanie nových občanov mesta Nitry do života, oslavy významných životných jubileí alebo o občianske rozlúčky so zosnulými. (sy)

10.strana

Meno pre dieťa

V minulom roku sa v Nitre narodilo 1 325 novorodencov. Na svet prišlo 684 chlapcov a 641 dievčat. Najplodnejšími mesiacmi boli jún, júl a august, keď sa priemerne v každom z týchto letných mesiacov narodilo po 130 detí. Rodičia pre svojich potomkov vybrali rozličné mená, no najväčšej popularite sa tešili Samuelovia (44) a Kristínky (27). V poradí ďalšími obľúbenými menami pre chlapcov sú Martin (35), Patrik (28), Adam (27), Tomáš (22), Jakub (22), Matej (21), Lukáš (20), Matúš (19) a desiatku najpopulárnejších mien uzatvára Filip (18). Medzi dievčenskými menami sa po už dlho obľúbenej Kristínke rodičovskému záujmu teší aj meno Ema (26) a Natália (25). Do desiatky najčastejšie uvádzaných mien patrí Nina (24), Dominika (22), Simona (21), Vanesa (19), Viktória (18), Sofia (15) a Veronika (15). Kam sa podeli časy, keď každý druhý bol Janko a Jožko a každá prvá Anička či Marienka?

Pri pátraní po netradičných menách sme spolu s matrikárkami narazili na mená Franko, Armando, Nino, či Dejan, kde rodičov jednoznačne inšpirovali hlavní hrdinovia telenoviel. Melissa, Chiara, Zaira, Norrris, Nely sú zas atraktívne – a povolené dievčenské mená, ktoré budú nosiť a používať dievčatá v našom meste (a blízkom okolí).

Dnes sú už rodičia prevažne informovaní a vedia, že meno, ktoré chcú dať svojmu potomkovi, sa musí nachádzať v zozname povolených mien, ktoré schvaľuje ministerstvo vnútra. Stáva sa, že rodičia chcú dať svojmu dieťaťu zvláštne, či exotické meno. V takomto prípade im vedúca matriky v Nitre Viera Sklenárová odporúča, aby sa k nim prišli dopredu informovať, či sa toto meno nachádza v spomínanom zozname povolených mien. Predídú tak komplikáciám a zbytočným „papierovačkám.“ Z vlastnej praxe pozná prípady, keď mamička po pôrode uviedla meno, ktoré na matrike nemohla akceptovať. Potom nastupuje tortúra vybavovačiek. Rodičia musia podľa krajiny pôvodu mena napísať a zaslať žiadosť na príslušnú ambasádu a vyčkať, pokým im príde potvrdenie o správnosti zápisu pohlavia. Meno totiž musí mať správny tvar pohlavia, akceptovateľný pre našu republiku. Nie je totiž prípustné, aby dieťa narodené na Slovensku a ktoré je občanom SR nosilo meno, z ktorého nie je jasné, či ide o meno pre dievča alebo pre chlapca. Výber vhodného mena pre potomka je určite veľmi náročná a zodpovedná „robotka.“ Vedť s menom, ktoré mu dajú jeho stvoritelia musí žiť počas celý svoj život a navyše – meno nás môže aj ovplyvňovať. Ak si nevystačíte so slovenským kalendárom, hľadajte inšpiráciu na stránke www.babynama.com. (sy)

11.strana

Uchádzame sa o podporu z Európskej únie

Projekt rozvoja mesta

V rámci operačného programu Základná infraštruktúra, v podkapitole Budovanie a rozvoj inštitucionálnej infraštruktúry v oblasti regionálnej politiky podalo Mesto Nitra tri projekty.

Prvý sa týka programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Nitra, ktorý je základným programovým dokumentom podpory regionálneho rozvoja na lokálnej úrovni. Projekt vypracoval odbor strategických činností mestského úradu. Ostatný rozvojový dokument bol spracovaný pred dvoma rokmi, ale chýbala mu hlbšia analýza, pretože v ňom absentovali reálne ciele a aktivity a chýbal aj dopad jednotlivých projektov na situáciu v Nitre.

A tak už aj vzhľadom na potenciálny záujem investorov o Nitru je potrebná analýza, ktorá bude spojená správne s vypracovaním Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta. Od neho sa odvíja aj postup pri rozvoji v rôznych oblastiach. Pôjde hlavne o skvalitnenie života občanov, rozvoj cestovného ruchu, prípravu projektov na čerpanie fondov EÚ, riešenie otázok ohľadom životného prostredia, dopravy, zdravotníctva, sociálnych vecí, priemyslu a spolupráce a podpory podnikateľských aktivít. Jedným z čiastkových cieľov je skvalitnenie vzťahov medzi mestom a podnikateľskými subjektmi v Nitre a s investormi, ktorí chcú v Nitre začať budovať svoje kapacity. Príprava mesta ohľadom zriadenia priemyselného parku a záujemcov o investovanie v Nitre je dôležitým krokom pre rozvoj nielen samotného mesta, ale i celého regiónu, ktorého sa budú tieto aktivity a projekty úzko dotýkať. Migrácia za prácou je dnes bežný jav, ktorým Mesto Nitra môže prispieť aj k zvýšeniu zamestnanosti pre široké spádové okolie. K realizácii tohto dlhodobého a strategického cieľa prispeje práve Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja. Partnerom, garantom, ako aj spolutvorcom projektu bude Nitriansky samosprávny kraj.

Na realizáciu projektu Mesto vymenuje komisiu pre strategický rozvoj v sociálnej oblasti, ktorá bude mať za cieľ vložiť do finálnej fázy analýzu ako zlepšiť kvalitu života občanov v sociálnej a ekonomickej oblasti so zreteľom na marginalizované skupiny, ako sú nezamestnaní a rómske obyvateľstvo. Na realizácii tejto časti projektu sa bude podieľať Miestne rozvojové centrum.

(syn)

Integračné centrum

Druhý projekt, ktorý podalo Mesto Nitra v rámci operačného programu Základná infraštruktúra, v podkapitole Budovanie a rozvoj sociálnej infraštruktúry sa týka realizácie SENIOR CENTRA.

Spomínané Senior centrum bude prevádzkovať mesto a na prevádzkovanie služieb v prospech dôchodcov poskytne priestory na základe zmlúv o užívaní priestorov.

V nitrianskom regióne v súčasnosti žije približne 800 ľudí s mentálnym postihnutím, takmer 250 občanov je nevidiacich, slabozrakých, s chybami sluchu, stúpa i počet detí so špeciálnymi a pedagogickými potrebami, vyžadujúce si osobitný prístup. Napriek tomu, že mesto Nitra poskytuje sociálne odkázaným občanom sociálnu pomoc, chýba tu sociálne zariadenie, ktoré by komplexne riešilo vytváranie podmienok pre integráciu zdravotne postihnutých občanov. V snahe zlepšiť životné podmienky takto hendikepovaným občanom podalo Mesto projekt, ktorý bude riešiť situáciu v absencii takéhoto zariadenia v nitrianskom regióne.

Pôjde tu o celkovú obnovu budovy bývalej ZŠ v Nitre, ktorá sa v súčasnosti nachádza v zlom technickom stave. Nesporný význam bude mať toto centrum nielen pre dôchodcov v Nitre, ale aj v širokom okolí. Podľa slov zástupcu primátora mesta Ing. F. Baláza, „mesto tak prispeje k zvýšeniu spoločenskej úrovne seniorov, ich lepšej integrácii do aktívneho života, a podpory psychickej a fyzickej aktivity, k zníženiu nezamestnanosti v meste.“

Integračné centrum vznikne rekonštrukciou uvoľnených priestorov po zrušenej Základnej škole na Baničovej ulici, ktoré v podstate širšom meradle umožní rozvoj ich sociálnych a záujmových aktivít. V integračnom centre nájde svoje miesto Stredisko integračných aktivít Únie nevidiacich a slabozrakých. Svoje priestory tu získa aj spoločnosť priateľov detských duší Občianske združenie EMPATIA, detské integračné centrum nevidiacich a slabozrakých EFETTA, bude tu aj denný stacionár a rehabilitačné centrum pre mládež a dospelých s mentálnym postihnutím. V chránenej dielni – v tlačiarňach nájde pracovné uplatnenie približne 5 sluchovo postihnutých občanov. Jednoznačne pozitívnym prínosom integračného centra bude možnosť seberealizácie zdravotne postihnutých občanov s uplatnením na trhu práce. Realizácia tohto projektu, ktorá umožní integráciu postihnutých nie je jedinou svojho druhu. V Nitre už dnes uvažujú ako v súvislosti s transformáciou zariadení sociálnych služieb riešiť sociálnu núdzu niektorých obyvateľov, a to najmä starších ľudí, rodín s deťmi a obeť domáceho násillia. O realizácii tretieho projektu vám prinesieme informácie v budúcom čísle. (sy)

12.strana

Dobrodružstvo života

K osemdesiatke Ing. Michala Tarabčáka

Ing. Michal Tarabčák, absolvent inžinierskych štúdií na dvoch univerzitách,

po celý svoj produktívny vek pôsobil ako bakteriológ a virológ na mikrobiologickom odbore Krajskej hygienickej stanice v Košiciach.

Narodil sa r. 1925 v Prešove. Jeho otec po 20 rokoch práce v USA sa vrátil domov a kúpil majetok v slovenskej tokajskej oblasti a s celou rodinou sa presťahovali do Slovenského Nového Mesta. Preto do gymnázia začal chodiť v Michalovciach. Po Viedenskej arbitráži v r. 1938 sa ocitli v Maďarsku, kde v Novom Meste pod Šiatrom (Sátoraljauhely) vychodil gymnázium a zmaturoval.

Ako „tvrdohlavému“ Slovákov hrozilo mu vylúčenie zo školy, ale nakoniec predsa len zmaturoval. Horšie to však dopadlo s ich majetkom: počas okupácie im maďarská vláda tri štvrtiny majetku skonfiškovala bez udania dôvodu.

Ani po vojne neužili pokoja. Po februári 1948 im zhabali celý hnutelný i nehnuteľný majetok a on osobne nemohol doštudovať na Vysoké škole politických a sociálnych vied v Prahe, ale musel prestúpiť na Vysokú školu sociálnu v Brne, kde bol r. 1951 promován. Horšie to bolo so zamestnaním. Začínal ako murár v Bratislave, pokiaľ sa mu pomocou krajana nepodarilo nájsť si druhé zamestnanie v zdravotníctve. Ako absolvent Vysoké školy sociálnej mohol byť zaradený do dlhodobého kurzu pre hygienikov, epidemiológov a mikrobiológov a po jeho skončení nastúpil na Krajskú hygienickú stanicu (KHS) do Košíc na mikrobiologický odbor. Tu sa dopracoval, aj napriek kádrovým problémom, postupne až na post prednostu mikrobiologického odboru v r. 1969. Vysoká profesionalita ich pracoviska sa potvrdila pri výskyte niekoľkých prípadov cholery vo Východoslovenskom kraji, ktoré boli spoľahlivo diagnostikované a likvidované.

V rokoch 1970-1980 bol zodpovedným riešiteľom troch rezortných a spoluriešiteľom jednej štátnej výskumnej úlohy. Aktívne pracoval v Čs. spoločnosti mikrobiologickej pri ČSAV. Z jej poverenia zorganizoval tri mikrobiologické kongresy s medzinárodnou účasťou a jedno medzinárodné sympóziu v Košiciach. Od r. 1966 až do svojho odchodu do dôchodku v r. 1988 pôsobil ako externý učiteľ na Prírodovedeckej fakulte UPJŠ v Košiciach.

Niektoré pozoruhodné výsledky výskumu, publikované doma i v zahraničí upozornili na Svetovú zdravotnícku organizáciu (WHO), ktorá ho vybrala ako experta na prácu v zahraničí, kde mal zavádzať moderné mikrobiologické metódy a školiť domácich pracovníkov. Trvalo celých 10 rokov, kým mu čs. orgány umožnili vycestovať. Od r. 1982 pôsobil v Jemene. Na toto zahraničné pôsobenie má veľa dobrodružných spomienok.

Prečo študoval na ďalšej vysokej škole? To bolo tak: Jedného dňa ho zastavil na chodbe predseda KSS a pripomenul mu vážnym tónom: „Súduh Tarabčák, darí sa vám, postupujete. Ale majte na pamäti, že o tom, či budete vedúcim oddelenia alebo nie, rozhodujeme my, strana!“ Pre takého citlivého človeka, akým je Ing. Tarabčák, nebolo viacej treba. „A čo keď ma nebudaj naozaj uvoľniť, čo budem robiť?“ Výsledkom jeho úvah i rozhovorov s manželkou bolo, že sa dal diaľkovo na štúdium Baníckej fakulty VŠT v Košiciach. V r. 1960 získal druhý inžiniersky diplom, ktorý však už bol nanič, pretože nastupovala Dubčekova éra...

Jeho hobby sú dejiny Uhorska a história stredoeurópskych národov. Pomáha mu v tom výborná znalosť maďarčiny, ako aj niekoľkých svetových jazykov, vrátane latinčiny. Spolu s manželkou RNDr. Editou, rodenou Takáčovou z Hornotabánskej ulice v Nitre, ktorá ako 15-ročná šťastne prežila hrozné bombardovanie mesta i zásahy bômb na ich ulici, zaplňajú stránky dvojtýždenníka Kultúra. V osobe svojej manželky, ktorá počas celého svojho života prednášala na univerzite v Košiciach fyziku, našiel vernú životnú družku, ktorá ho dokonca sprevádzala aj do Jemenu. Ako by to nebolo na jeden život dosť, už tretí rok vedie úspešne I. pobočný stánok Bernolákovej spoločnosti v Nitre a organizuje početné kultúrne podujatia.

Kto by povedal, že tento statný dvojmetrový prešedivý muž, ktorý si po prvýkrát v minulom roku vylomil prvé zuby na kameňku v ryži, má už osemdesiatku! Poznáme ho ako vždy usmievavého, dobrosrdečného človeka, ktorý by sa podelil s núdznym aj o posledný kabát, ako človeka skromného, vedomého si svojej ľudskej hodnoty a dôstojnosti aj bez honosných vedeckých titulov, lebo ako syna bohatého Američana ho po celý život až do Novembra 1989 sprevádzal kádrový biľag po otcovi i po Bohu. Ale Hospodin ho – ako sám hovorí – na rozdiel od ľudí nikdy nezaprel a neopustil.

Dr. Emil Vontorčík

20.-21. strana

Jubilanti v roku 2005

75 rokov: Tomáš Belica, Jozef Bóna, Oľga Bučková, Tibor Burian, Viola Civiňová, Jozef Filipčík, Margita Galvánková, Aladár Hellebrandt, Helena Henczeová, Doc. Ing. Ján Hubinský, Valentín Karas, Marta Kišová, PhDr. Dagmar Kleinová, Oto Kočner, Ivan Kováčik, Ján Kukla, Eudmila Máčiková, Oľga Míklúšová, Jozefína Oriěšková, Doc. Ing. Mikuláš Pačuta, Emília Patrovičová, Štefan Poliaček, Mária Sásiková, Anna Sirotiaková, Ing. Jaroslav Svoboda, CSc., Rozália Šimová, Mária Špániková, Mária Tonková, Tibor Vanek, František Zabák.

80 rokov: Helena Bahelková, Anna Belančíková, Eduard Geze, Martin Greguš, Matilda Harangozová, Anna Jerigová, Antónia Juráková, Katarína Karáčová, Mária Kaufmanová, Otilia Macková, Jozef Mlynek, Štefan Plulík, František Porubský, Mária Salanciová, Metod Sládeček, Anna Slivková, František Sloboda, Sidónia Tomašková, Vilma Uváčiková, Magdaléna Vnučková.

85 rokov: Emília Danková, Jozefína Demeterová, Emília Duchoňová, Július Eder, Štefan Fábel, Margita Hrbatá, Jozef Jurík, Anna Pictorová, Terézia Sádovská, Andrej Škvarek, Katarína Vencelová, Matilda Voleková.

86 rokov: Jozefína Dušová, Františka Hajduchová, Alžbeta Jakabová, Ružena Juhászová, Terézia Konkušová, Valéria Kručayová, Henrich Lipský, Helena Madová, Valéria Mlyneková, Mária Svoradová, František Šustek.

87 rokov: Alžbeta Domanická, Zoltán Duška, Berta Furdová, Jozef Golas, Mária Jankulárová, Adriana Kányiová, Alžbeta Konečná, Mária Láziková, Juliana Pavilková, Anna Sluková, Margita Wildová.

88 rokov: Mária Očenášová, Mária Sládečková.

89 rokov: Margita Havránková, Helena Kňazeková, Valéria Novotná, Jozef Vavrovič.

90 rokov: Anna Antalíková, Mária Benková, Štefan Beňo, Júlia Harvanová, Jozef Hudáč, Aladár Janega, Agneša Kopecká, Mária Miklovičová.

91 rokov: Jozef Gavura, Rudolf Holec, Terézia Hrnková, Mária Martišková, Helena Plechlová, Helena Tóthová, Anton Uher, Anna Vaňová.

92 rokov: Jozef Cunev,

93 rokov: Helena Beňová, Katarína Hudecová, Anna Sihlovcová.

94 rokov: Jozef Harangoz, Helena Sovičová.

95 rokov: Jozef Hagan.

96 rokov: Rozália Tasáryová.

Povedali si „áno“

15.1.: Miroslav Sedlák a Adriana Drozdáková obaja z Nitry, Miroslav Zajaček z Nitry a Katarína Čentéšová z Malých Chyndíc, Martin Dorna a Anna Senčeková obaja z Nitry

Peter Németh z Čechyniec a Renáta Maceková z Černíka, Ing. Tomáš Rendek a Ing. Viera Uramová obaja z Nitry, Martin Bíro a Andrea Jašíková obaja z Nitry. 22.1.: Miroslav Janík a Adriána Viglášová obaja z Nitry. 29.1: Richard Májik a Žofia Szabóová obaja z Nitry, Gabriel Gregor a Katarína Skovajová obaja z Nitry.

Navždy odišli

V mesiaci január 2005 nás navždy opustili títo občania mesta Nitry:

Filip Cabadaj, 71 r., Železničiarska 52
Alžbeta Kráľovská, 94 r., L. Okánika 2
Margita Nagyová, 67 r., Golianova 81
Marián Bochnovič, 61 r., Kozmonautov 7
Edita Polcerová, 84 r., Hornozoborská 65
Vladimír Kretík, 65 r., Novomeského 71
Anna Boháčiková, 84 r., Levická 66
Rudolf Kováč, 58 r., Dolná 13
Jozef Pénzeš, 62 r., A. Žarnova 4
Juraj Tehlár, 44 r., Ďumbierska 25
Valéria Furková, 80 r., Pánska dolina 24
Jolana Ligačová, 74 r., L. Okánika 4
Veronika Kollárová, 95 r., Ždiarska 2
Henrich Dilhoff, 71 r., Inovecká 10
Jozef Rejko, 85 r., Hlboká 89
Ladislav Ordódy, 86r., Tr. A. Hlinku 11
Ľudovít Haás, 90 r., Piesková 22
Mgr. Žofia Andelová, 53 r., Alexyho 18
Emília Baraníková, 70 r., Tr. A. Hlinku 9
Karolína Rošková, 72 r., Hlboká 91
Viktor Hrachovický, 58 r., Hollého 9
Mária Hrabecová, 83 r., Bernolákova 14
Margita Rimešová, 79 r., Červenova 22
Alžbeta Kollárová, 87 r., Tribečská 6
Jaroslav Šimora, 68 r., Topoľčianska 57
Vojtech Jamrich, 58 r., Škultétyho 3
Štefan Kubík, 59 r., Novomeského 27
Vladimír Krkošek, 67 r., Jedlíkova 1
Michal Ladáni, 73 r., Štefánikova 64
Ján Mižák, 89 r., Roľnícka 18
Gejza Kršák, 82 r., Štefánikova 110
Mária Palšová, 55 r., Fatranská 6
Margita Hudecová, 91 r., J. Mrvu 13
Ján Bakala, 82 r., Trnavská 54
Ing. Jozef Tyúkos, 71 r., Havrania 2
Ivana Jusnová, 28 r., Novomeského 27
Michal Geday, 66 r., Majakovského 7
Helena Mášiková, 89 r., Železničiarska 7
Ján Lieskovský, 87 r., Fraňa Kráľa 12
Priska Mačáková, 80 r., Farská 50
Ing. Jozef Dubný, 71 r., Inovecká 30
Ján Ondruška, 85 r., Majakovského 21
Štefan Hubina, 79 r., Na Priehon 5
Milan Jánošík, 64 r., Liesková 6
Ľudovít Zafko, 72 r., Párovská 16
Štefan Vedrödy, 67 r., Hornočermánska 55
Irena Szabová, 77 r., Hečkova 6
Marta Šimonová, 83 r., Dlhá 34
Jozef Levický, 69 r., Štúrova 14
František Kovalik, 93 r., 8. mája 12

Zomrel najstarší obyvateľ Nitry

Dňa 6. februára vo veku 103 rokov, navždy odišiel najstarší občan nášho mesta, rodák z Dražoviec, Imrich Vereš. Narodil sa na začiatku minulého storočia – 3. novembra 1901. Prežil krušný život a posledné roky svojho života strávil po boku svojej dcéry Oľgy Kelešiovej na sídlisku Chrenová. Aj napriek svojmu pokročilému veku sa živo zaujímal o dianie okolo seba, o čom verne vypovedá aj poslanec MZ a predseda VMČ Chrenová, Janíkovce Anton Kretter, ktorý nám prezradil, že dne už zosnulý Imrich Vereš sa osobne zúčastnil na ostatných komunálnych voľbách a pri referende o vstupe do EÚ si žiadal, aby referendová komisia prišla k nemu domov a umožnila mu hlasovať o takejto dôležitej otázke.

Pre zaujímavosť uvádzame, že v súčasnosti žije v našom meste ešte osem občanov, ktorí sa v dobrom zdraví dožívajú úctyhodného veku. Najstaršou obyvateľkou je Helena Bencová (1901), po nej nasleduje Margita Kluková (1904), Alžbeta Šebová (1904), Pavel Škorec (1904), Katarína Herzlová (1905), Mária Mészárošová (1905), Pavla Žáková (1905).

22. strana:

Krížom, krážom, pod Zoborom

Myšlienka mesiaca:

Ludský život je iba hľadaním a to hľadaním hodnôt. Podľa toho, o aké hodnoty kto bojuje, možno ho samého zhodnotiť.

Pavol Strauss

Vtip mesiaca:

Lekár sa pýta pacienta:

-Tak čo, zabrali vám tie lieky na spanie?

- Pán doktor, sú perfektné. Moja žena sa neprebudí ani keď sa vraciam nadržanom z krčmy.

- Tak, čo Alojz, dôveruješ svojmu lekárovi?
- Vôbec nie, nedôverujem mu.
- Prečo?
- Všetci jeho pacienti sú chorí.

Nitrianske kniežatstvo

Taký je názov najnovšej publikácie, ktorej autorom je vedecký pracovník Jozef Steinhubel a nedávno vyšla vo vydavateľstve Slovenskej akadémie vied –VEDA, obsažná kniha mapuje dejiny týkajúce sa územia našej republiky ako i niektorých okolitých štátov od čias sťahovania národov až do začiatku 12.storočia. publikácia Nitrianske kniežatstvo obsahuje kapitoly o najstarších dejinách Nitrianskeho kniežatstva, počas nadvlády Avarov, Svätoplukovu ríšu , a tiež obdobie Veľkej Moravy. Časť obsažnej knihy je venovaná uhorským kniežatstvám. (I's)

Text pod snímku na 22.stranu:

Rektor UKD Daniel Kluvanec a riaditeľ DAB Ján Greššo podpísmi parafovali zmluvu o spolupráci, ktorá nadviazala na pôvodnú zmluvu podpísanú pred štyrmi rokmi ešte bývalým riaditeľom divadla. Na základe novej zmluvy a po príslušnej akreditácii vznikne na UKF a jej Pedagogickej fakulte nový študijný odbor - hudobno-dramatické umenie. Svojim zameraním je určený pre učiteľov všetkých stupňov ZŠ, ZUŠ ako aj pre kultúrnych a osvetových pracovníkov. Predstavitelia oboch inštitúcií sa zaviazali, že budú rozvíjať a podporovať spoluprácu v oblasti vzdelávania, v umeleckých aktivitách, pri výmene informácií a vzájomne si pomáhať. Študentom nového odboru DAB umožní aby si počas odbornej praxe zahrali v predstaveniach. Definitívna verzia výučby študijného programu vznikla po konzultáciách s vedením DAB. Medzi pedagógmi sa rezonujú aj také zručné mená ako Emil Horváth, ktorý bude vyučovať réžiu, Adela Gáborová techniku reči a Eva Pavlíková hereckú tvorbu. Text a snímka: L. Synaková

Knížná hitparáda

Kníhkupectvo Viera, F. Mojtu

Stefi Brodňanová

Tajomstvo starého Egypta

Philipp Vanderberg

Afrodítina dcéra

M. Tóthová

Biela mágia v službách človeka a dobra

Kníhkupectvo Pod Vrškom

Dan Brown

Anjeli a démoni

Dan Brown

Da Vinciho kód

Jozef Steinhubel

Nitrianske kniežatstvo

Remedium, Kupecká ul. 8

Elizabeth Lowellová Drsný milenec
Beate Hammondová Dievčenské roky veľkých cisárovien
Kolektív autorov Zmaturuj z anglického jazyka

Kníhkupectvo Blaškovič, Štefánikova tr. 41

V.C. Andrewasová Zlomené krídla
Robert Mora Odvaha snívať
Kristin Hannahová Sesterské puto

Marta Hučková spracovala

monografiu E. Massányiho

Nitrianska galéria vydala pri príležitosti 40. výročia svojho založenia monografiu nitrianskeho umelca Edmunda Massányiho. Autorkou tejto monografie je vedecko-výskumná pracovníčka a kurátorka NG Marta Hučková, grafickú úpravu monografie na vysokej umeleckej úrovni zvládol Ján Huňady. Milovníci umenia sa tak môžu stretnúť s dielom pozabudnutého nitrianskeho maliara a reštaurátora Edmunda Massányiho (16.1. 1907 - 29.11. 1966), ktorého životná čiara sa pretrhla nasilu v plnom rozkvetе jeho tvorivých síl. Toto stretnutie im umožní práve chronologicky spracované a zmapované dielko s priestorom pre voľnú maliarsku tvorbu a s pohľadom na život umelca v súvislostiach doby. Autorka zasadila život a dielo autora do nitrianskeho regiónu, ale i do kontextu kultúrno-spoločenského, politického diania na Slovensku. V monografii spomína súvislosti vývoja slovenskej výtvarnej scény a jej najvýznamnejších osobností od začiatku 20. rokov minulého storočia. Nitriansky rodák Edmund Massányi patrí k významným maliarom nielen nitrianskej, ale určite aj slovenskej výtvarnej proveniencie. Po povedomia vstúpil ako maliar, grafik a ilustrátor, scénický výtvarník, tvorca monumentálnych diel a tiež ako popredný slovenský reštaurátor sakrálnych malieb. Monografia vyšla v dvoch jazykových mutáciách - v angličtine a nemčine a záujemcovia sa k nej dostanú v Nitrianskej galérii, ale aj v niektorých nitrianskych kníhkupectvách. (syn)

23.strana

Čo hovoria pranostiky?

Nestály marec

Marcové počasie je skôr premenlivé ako ustálené a potvrdzuje to aj ľudové príslovie, ktoré hovorí že **Ženská chuť, pánska láska a marcové počasie, to je vždy nestále**. O zotrvačnosti vo vývoji počasia možno skôr hovoriť zo širšieho pohľadu. Napríklad na studeným januárom nasleduje častejšie studený február, menej často teplý február. Z tohto pohľadu počasie v jednom dni takže vplyv na jeho ďalší vývoj ako počasie v jednom mesiaci. Doplňme ešte pranostiku k druhému zo spomínaných dní, v ktorom je sviatok Štyridsiatich mučeníkov. Hovorí sa , že **Aké počasie prinesú Štyridsiati mučeníci, také zostane ešte 14 dní**.

Do ďalšieho vývoja poveternosti v tomto období má čo povedať Gregor, ktorý obyčajne so zimou razantne skoncuje, pretože **Na Gregora príde ľadylom, zabije zimu hrom**. V tomto období je to prirodzené, pretože s končiacou zimou začína súperit' nastupujúca jar, a tak **Na Gregora idú ľady do mora** alebo **Na Gregora snehu top, v zime hrob**. Pozrime sa na celú vec objektívnejším pohľadom. V meteorologických archívoch je sústredené obrovské množstvo údajov - okrem iného aj o snehovej pokrývke, ktorá v tomto ročnom období do značnej miery stimuluje začiatok jari. V štatistických spracovaniach nájdeme okrem iného aj dátumy, ktoré určujú aj posledný deň so snehovou pokrývkou. Dá sa tu zistiť, že z nášho územia by sa sneh mal stratiť už okolo 5. marca. V dolinách, ktoré do nížin vybiehajú od severu, leží snehová pokrývka obvykle až do 20. marca. Na záver ešte poradíme záhradkárom a poľnohospodárom: **Na svätého Gregora všetky volky zo dvora a Na Gregora prvý pluh do poľa** a v nárečí zachovaná pranostika: **O svatém Rehore, každý gazda lenoch, kerý neore**. (sy)

24.strana

Na ceste k všednému dňu

Mons. Prof. ThDr. Viliam Judák, PhD. Nám v knihe Dejiny mojej Cirkvi (SSV 2004) II. diel zmapoval pokračovanie etnogenézy starých Slovákov v 10.storočí po reformáciu v kontexte európskej kultúry. Nebyť tejto cesty, hoci miestami trnistej, nebol by zavial svieži čerstvý vánok na Slovensko ani v neskorších storočiach, kedy už môžeme spomenúť našich oduševnených nadšencov národa, historiografie a slovenského jazyka ako napr. J. B. Magina, A. Bernoláka, J. Hollého, cez J. Palárika, A. Radlinského až po A. Hlinku...

Kňazský seminár sv. Gorazda v Nitre vydal na sklonku minulého roka publikáciu prof. V. Judáka pod názvom na ceste k všednému dňu (strán 211). Autor v jednotlivých kapitolách sleduje takmer každodenný transcendentný pulz všedného dňa od adventného času po Všetkých svätých, ktoré znejú na rozhlasových vlnách.

Úvod zaujímavej knihy sa začína vetou: Na múr milánskeho metra ktosi napísal „Boh je odpoveď“. Po niekoľkých dňoch niekto k týmto slovám dopísal: „Áno, ale na akú odpoveď.“ V. Judák komentuje, že ak chceme vidieť ako prichádza Boh, potom sa musíme pozeráť dole. Tam, kde je Všemohúci. Vo vyše sedemdesiatich kapitolách autor v kapitole Čakanie hovorí: Kto nevie presne, kam chce, nemusí sa čudovať, keď dôjde celkom inam!

Cesta Krista je cesta pravdy. Keď niekoho chceme pustiť do nášho domu, musíme mu otvoriť dvere. To je samozrejmá. Deň čo deň sa tento úkon udeje pri našich dverách. Autor Viliam Judák sa pýta: Konáme tak, aj v našich srdciach? Naširoko otvoriť dvere nášho domu a dať sebe, priateľom a blíznym šancu pohovárať sa, viesť dialóg je cesta nielen otvorených dverí, ale aj otvorených srdiec. V mojom rodisku je farský dvojvežový kostol zasvätený svätému Štefanovi, Prvomučeníkovi. Od detských liet som hľadel na majestátny oltár. Nad ktorým je impozantná mozaika s vyobrazením mučeníckej smrti patróna tohto chrámu. Krv a smrť, zúrivosť a prenasledovanie sú predobrazom života svätého Štefana, ktorý ako prvý mučeník svedčil za vieru Kristovu s nasadením vlastného života. Táto príputka nás mládencov, ale aj neskôr naučila veriť a milovať Boha.

Nebyť Všemohúceho a našich verných, oddaných kňazov od počiatkov nášho počatia, my Slováci by sme boli zanikli. Vďaka kňazom, šíritelom slovenského jazyka sa Slováci v strednej kultúrnej Európe zachovali - a žijeme. Mnohé národy a jazyky zanikli. My, Slováci, vďaka kňazskej hierarchii sme tu, máme svoj jazyk, históriu, kultúru a sme súčasťou kultúrnej Európy. - nie my potrebujeme Európu, ale Európa potrebuje nás. Čo by si Európa počala bez človeka?

Je potešiteľné, že našim zamysleniam profesora Viliama Judáka sú prvým krôčikom naširoko otvoriť dvere do našich srdiec tak, aby sme si aj s návštevníkmi rozumeli, aby sme sa dohovoriť. Máme svoj jazyk, svoje presvedčenie. Slovo kňaza je slovo cesty ísť tam, kam sme sa chceli dostať.

Laco Zrubec

25.strana

Nitrianske zdravotníctvo pred vznikom stálej nemocnice

Župný chirurg verus mastičkári

Z dejín ľudskej spoločnosti vieme, že starostlivosť o zdravie človeka bolo jej prirodzenou súčasťou. V 18. a začiatkom 19.storočia bol v bývalom Rakúsko - Uhorsku všeobecný úpadok po stránke hospodárskej i sociálnej. Dialo sa tak v dôsledku vojen, ako aj domácich rozbrojov a nešvárov. Postihnuté bolo aj územie Slovenska a neobišlo to ani Nitriansku župu. Verejná správa sa len okrajovo zaujímala o zdravotnícke problémy a zdravotnú situáciu obyvateľstva. Pribúdalo stále viac vážne chorých, o ktorých sa nemal kto starať. To neodkladne nebádalo orgány verejnej správy postarať sa o ich nemocničnú starostlivosť.

K žalostnému stavu starostlivosti o chorých prispel aj veľký nedostatok diplomovaných lekárov, pretože vtedajšie lekárske fakulty ich pripravovali vo veľmi malom počte. Dôkazom toho je výsledok súpisu zdravotníckeho personálu, ktorý bol nariadený uhorskou miestodržiteľskou radou v roku 1770. Podľa výsledkov súpisu bolo na vtedajšom území Slovenska niečo vyše 30 riadnych lekárov a v jednotlivých župách okrem dvoch – troch lekárov aj po jednom a vo väčších mestách až troch chirurgoch, tzv. ráňhojičoch. Boli to zdravotníci pracovníci bez odborného vzdelania, nedoštudovaní medici alebo bývalí vojenský ošetrovatelia

(sanitári), ktorí mali vzťah k zdravotníckej práci, najmä k chirurgii. Nedostatok v zdravotníckej práci a starostlivosti o chorých bol výrazný aj vo vtedajšej nitrianskej župe. Až v r. 1733 poslanci župného zhromaždenia s ťažkosťami dosiahli zriadenie miesta trvalého župného lekára. V nasledujúcom roku vymenoval vtedajší župan gróf Adam Ladislav Erdody nitriansky biskup ako prvého do tejto funkcie Dr. Jána Krommera.

Jeho hlavnou úlohou bolo bojovať predovšetkým proti epidémiám. Preto v r. 1739 nariadil rázne opatrenie proti šíreniu morovej nákazy, ktorá k nám prenikala najmä z južných a východných žúp Uhorska. Pretože práce bolo až-až, bolo treba ustanoviť ďalšieho župného lekára. Stal sa ním Dr. Arnold Steiner. Od župných orgánov dostal za úlohu vykonávať kontrolu lekární a okrem toho aj príkaz na vykonanie súpisu všetkých fajčiarov. Zákaz fajčiť v tom čase neplatil zo zdravotných, ale zo spoločenských dôvodov. Ďalší župný lekár Dr. Dionýz Rosenzweig musel pre župné zhromaždenie podať správu o stave zdravotníckeho personálu v nitrianskej župe. Podľa nej v r. 1764 pracovali v župe štyria kvalifikovaní lekári, 33 chirurgov – ráňhojičov, dve diplomované pôrodné babice a v župe bolo osem lekární. V r. 1772 nariadilo župné zhromaždenie, aby každý okres mal k dispozícii aspoň jedného chirurga. V r. 1783 predstavitelia župy odporučili ustanoviť dvoch stálych župných lekárov. Stali sa nimi Dr. Andrej Capovský a Dr. Ferdinand Schweger. Jedného z nich vystriedal Dr. František Topolanský, ktorý sa mimoriadne osvedčil v boji proti nebezpečným kiahňam. V roku 1788 boli za župných lekárov vymenovaní Dr. Pavel Csiffáry a Dr. Leopold Windisch. Župné zhromaždenie nariadilo v r. 1800 rozdeliť kompetencie župného lekára na dve oblasti. Zdravotnú problematiku južných okresov župy mal na starosti Dr. Ignác Kridl so sídlom v Nitre. O severné okresy sa staral Dr. Leopold Windisch, ktorý sídlil v Topoľčanoch. Doktor Windisch upozornil predstaviteľov župy na nešváry mastičkárov – šarlatánov, ktorí poskytujú svoje „zdravotnícke služby“ verejne najmä na jarmokoch. Nariadil tiež, aby okresní chirurgovia vybavili svoje ambulancie aj základným pôrodníckym náčiním. Dožadoval sa od reprezentantov žúp o naliehavé zriadenie župnej nemocnice najmä pre duševne chorých a na liečenie nákazlivých chorôb.

Dok. v ďalšom čísle

Doc. Štefan Kukan

26. strana

Dlhé zimné večery sme pretancovali

Prvé dva mesiace sú v znamení fašiangov a tak aj Nitrania s veľkou obľubou navštevujú plesy. Dámy sa tešia, že predvedú svoje spoločenské róby, vzácne šperky a netradičné účesy, páni sa zas vyžívajú v tom, ako sa vo vzácnej spoločnosti pochvália svojimi pracovnými úspechmi a získajú nové spoločenské kontakty. Veď plesová sezóna je, priznajme si, aj šancou ako sa dostať do pozornosti. Už v minulom čísle sme písali o reprezentačnom plese nášho mesta. Dnes vám ponúkame stručné informácie z ďalších nitrianskych „tancbálov“.

V sobotu 22. januára sa v Nitre konali dva veľké plesy – v Dome Matice slovenskej na Čermáni sa zídu priaznivci na plese Matice slovenskej a pozvanie do estrádnej haly Parku kultúry a oddychu prijali hráči, ale aj priaznivci hokeja, pretože sa tu konal hokejový ples. Poriadal ho klub HkM Dynamax Nitra, ale prístupný bol aj širokej hokejovej verejnosti.

Matičný ples sa v tomto roku konal už po trinásťkrát. Pre svoj priam rodinný charakter sa aj tohto roku tešil obrovskej priazni a vstupenky naň sa rýchlo vypredali. Do tanca aj na počúvanie hrala ľudová hudba Zobor, ktorá si so sebou už tradične nosí zaujímavých účinkujúcich. Ako mi prezradil hosťiteľ plesu, predseda MO MS MUDr. Ján Petruška, tento ples nevynechá ani predseda Nitrianskeho samosprávneho kraja Milan Belica, zástupca primátora Nitry František Baláž, rektor UKF Daniel Klivanec, už tradične na ples chodia aj bývalí nitrianski primátori Silvester Štefanka, Vladimír Libant a Jozef Prokeš, bola tu aj riaditeľka Domu MS Drahomíra Pechočiaková, a nechýba tu ani nitrianska kultúrna verejnosť.

Hokejová smotánka sa v ten istý večer sústredila do estrádnej haly PKO, kde sa zabávali hokejisti, funkcionári a priaznivci HkM Dynamax Nitra. Dresy zamenili za fraky, korčule za lakovky. A v rukách namiesto hokejok stískali svoje partnerky. Iste najväčším lákadlom bola prítomnosť slávnych nitrianskych hokejistov HkM Dynamax Nitra, ktorým sa v tejto sezóne skutočne darí a sú miláčikom športovej verejnosti. O dobrú náladu sa postarala aj populárna humoristická dvojica Robo Kajzer a Milan Meluš. Večerom hostí sprevádzal herec Starého divadla v Nitre Peter Gečík. Ples sa začne tancom dievčenskej skupiny EYJA, ktorá na tanečný parket vybehla v hokejových dresoch a hokejkami v ruke a ich originálny tanec bol zlatým klincom programu. Určite však najväčším ťahákom bola príležitosť zatancovať si a na chvíľu pobudnúť s hokejovými miláčikmi. Na plese nechýbal ani tréner Rudolf Uličný, či trénerská dvojka Karol Kolečáni. Organizátori sa postarali aj o bohatú tombolu a súčasťou večera bola dražba autentických hráčskych dresov, v ktorých sa nitrianskemu hokejovému tímu v tejto sezóne mimoriadne darí. O rozruch sa postaral primátor nášho mesta Ferdinand Vítek, ktorý vydražil dres hráča za 30 tisíc korún.

Členovia a sympatizanti troch klubov – Lions, Rotary a Dámskeho klubu sa v PKO stretli v sobotu 29. januára.

Posledný možný termín pred popolcom (5. februára) využili na oslavu a zábavu aj členovia a sympatizanti KDH. Do Nitry ich priviedol jediný dôvod – pretože presne pred 15 rokmi – 17. februára sa na AX v Nitre konal ustanovujúci snem KDH.

Nitriansky PKO sa tak stal miestom konania osláv 15. výročia založenia najstaršej strany na súčasnej slovenskej politickej scéne a koncentrácia politikov pod Zoborom zaznamenala najhustejšie parametre, aké sa možno nedajú dosiahnuť ani počas výjazdového rokovania politického klubu, pretože sem pricestovali zakladajúci i súčasní členovia strany, ministri za KDH, ich hovorcovia, poslanci, okresní a krajskí funkcionári z celej republiky. Pozornosť tlaču sa tešili predovšetkým predseda parlamentu Pavol Hrušovský, Ján Čarnogurský, František Mikloško, Daniel Lipšic, Vladimír Palko, Martin Fronc, ale i exminister Július Brocka. Na tanečnom parkete sme mohli vidieť aj miestnych politikov – zástupcu primátora Nitry Františka Baláža, poslanca MsZ a člena MR za KDH Jána Vanča, poslanca MZ Antona Letka. Podľa P. Hrušovského boli to pestré roky jednej zo štandardných parlamentných politických strán, ktorá po novembri 1989 ako jediná zostala na slovenskej politickej scéne „Za 15 rokov sme sa ocitli v opozícii, i v koalícii, ale každé toto obdobie možno charakterizovať ako úspešné pre vplyv politiky a pre hodnoty, ktoré kresťanská demokracia chcela do slovenského politického života vniesť.“

Ako ďalej dodal, aj naďalej sa budú snažiť, aby KDH vnašalo do ľudí optimizmus a vlievalo im nádej na lepšiu budúcnosť.

Viceprimátor F. Baláž si pri tejto príležitosti zaspomínal na to, ako bol v poradí 5. zakladajúcim členom KDH. „Pri bilančovaní si premietam v pamäti celú 15-ročnú históriu. Mojmým želaním je pozitívnym smerom ovplyvňovať politickú scénu. Dnes som sa tu stretol s mnohými priateľmi, s ktorými sme spoločne zakladali našu stranu, ako je J. Čarnogurský, F. Mikloško.“ Na otázku, či si spomína na niektoré medzníky v radoch KDH povedal: “V určitom období som sa ocitol mimo KDH, pretože som mal opačný politický názor - vyslovil som súhlas so zvrchovanosťou SR. Na šesť rokov som z politiky odišiel, pracoval som na Biskupskom úrade vo funkcii tajomníka biskupa Rábeka. Do politiky som sa vrátil po 6 rokoch po komunálnych voľbách a som rád, že mám znovu príležitosť presadzovať v miestnej politike kresťanské názory. Myslím si, že KDH je jednou z relevantných strán, ktorá vie zastávať kresťanské zásady a presadzovať ich pre veriacich ľudí, ktorí nám vo voľbách dali dôveru.“

Ľudmila Synaková

28.strana

Okienko do histórie

Nitriansky rabín Ezechiel Baneth, nitriansky rodák, bol v prvej polovici 19.storočia známym učencom po celom Uhorsku. Pôbil v početnej nitrianskej židovskej komunite ako predstavený a získal si všeobecnú vážnosť nielen tu, ale po celej monarchii. Zomrel v Nitre pred 150. rokmi v povesti svätca, jeho hrob na židovskom cintoríne sa stal pútnickým miestom. Pred 80 rokmi sa v Nitre narodil oddaný vlastenec a hrdinský letec Dalibor Eugen Brochard. Vyrástol na Pieskovej, neskôr žil na Fabrickej ulici. Nemal ani 16 rokov, keď koncom roku 1939 ilegálne opustil Slovensko a prihlásil sa do protifašistického odboja v Anglicku. Prijali ho do zväzku 311. Československej letky RAF (Royal Air Force), kde ho vycvičili ako leteckého strelca a radistu. V lietadlách kráľovských leteckých síl bol účastníkom mnohých bojov nad Atlantikom, bombardoval nepriateľské prístavy, ponorky a iné ciele. V marci 1945 jeho lietadlo havarovalo pri Azorách. Dnes leží na cintoríne RAF na ostrove Terceira a jeho meno je vyryté aj na pamätníku II. svetovej vojny v Británii. Národné povedomie Slovákov udržiavali v 19. storočí hlavne naši duchovní, pochádzajúci z jednoduchých roľníckych rodín. K takýmto patrili aj katolícky kňaz Ondrej Balvon. Narodil sa vo Vieske pri Ilave. Filozofiu študoval v Nitre a Trnave. Za kňaza ho vysvätili r. 1832. Ako kaplán na rôznych farnostiach presadzoval vo svojich kázňach myšlienku národného uvedomenia. Počas nitrianskeho pôsobenia písal tiež oslavné básne a šíril slovenskú tlač. Zomrel pred 155 rokmi v Nitre.

(rsk)

Šanca pre tvorivú mládež

S myšlienkou usporiadať literárnu a výtvarnú súťaž o Cenu Zlaty Dôňčovej prišla nitrianska poetka Lucia Balagová. Podľa jej slov, práve Z. Dôňčová v nej vyvolala túžbu stať sa spisovateľkou. Zlata Dôňčová, rodáčka z Nitrianskeho stredy, mala hlboký vzťah k mestu Nitra, čo sa odrazilo i na jej tvorbe, najmä v románe Traja kniežací jazdci. Napriek tomu, že zomrela v Bratislave, jej telesné pozostatky sú pochované na Mestskom cintoríne v Nitre. V tomto roku si

pripomíname 100 rokov od jej narodenia. Ako učiteľka poznala život na dedine, zblížovala sa s detskou dušičkou. Svoje prvé literárne príspevky venovala deťom. Písala scény, príležitostné básne na oslavy, publikovala vo vtedajších detských časopisoch. Začínala poéziou, neskôr sa rozhodla i pre prozaickú tvorbu. Pracovala aj ako redaktorka vo vydavateľstve Tatran. Je autorkou veršov pre deti sú **Čudné prasiatko** (1945), **Vo víchre** (1946), **Naša Vierka**. Napísala romány **Arnaut, Panna Izabela, Agnesa a Tizian, Ondrejova kráľovná, Divotvorný lekár z Rudna, Traja kniežací jazdci, Čáková Katarína a Netykavka**. Literárna a výtvarná súťaž o Cenu Zlaty Dôňčovej je určená pre žiakov základných a stredných škôl v Nitre. Každý môže poslať najviac 3 práce z vlastnej tvorby. Súťaží sa zvlášť v poézii a zvlášť v próze. Súťažná práca musí obsahovať: názov práce, meno a priezvisko autora, vek, názov školy, triedu. Próza môže mať max. 10 strán. Vo výtvarnej súťaži môžu autori použiť rôzne výtvarné techniky - kresbu, maľbu, grafiku, kombinovanú techniku. Práce musia byť vo formáte A4, A3. Podmienkou súťaže je, že tematicky viazaná k dejinám mesta Nitry. Každý účastník môže poslať najviac 3 práce. Súťaží sa v sekciách kresba, maľba, grafika, kombinovaná technika. Práce musia obsahovať: názov diela, techniku, meno a priezvisko autora, vek, názov školy, triedu. Súťažné práce zasielajte alebo osobne prineste na adresu Krajské osvetové stredisko, Fatranská 3, 949 01 Nitra. Obálky označte heslom Literárna a výtvarná súťaž o cenu Zlaty Dôňčovej. Uzávierka oboch súťaží je 15. apríla t.r. Prezentácia literárnych a výtvarných prác, slávnostné vyhodnotenie a odovzdanie cien sa uskutoční na spomienkovej slávnosti venovanej spisovateľke Zlate Dôňčovej v júni t. r. V prípade otázok sa kontaktujte s Krajským osvetovým strediskom na č. tel: 37/653 25 44 alebo na e-mail: smreckova@flynet.sk.

Pátra po letoch

Do redakcie sme dostali list od člena Klubu leteckej histórie Milana Benčeka ml., ktorý sa zaoberá skúmaním havárií lietadiel a leteckými operáciami počas druhej svetovej vojny na Slovensku. Na základe hoci aj kusých informácií takto zliepa mozaiku osudov odvážnych mužov mnohých národností – Slovákov, Čechov, Rusov, Poliakov, Angličanov, Rumunov, Nemcov, Maďarov, Juhoafríčanov v rokoch 1939-1945.

Z jeho listu citujeme: „Príslušníci týchto národov stratili na Slovensku svojich pilotov i lietadlá. Spolu s priateľmi, ktorí majú rovnakého koníčka, skúmame osudy slovenských letcov, ktorí bojovali na všetkých frontoch 2. svetovej vojny. V rodine mám dosť príbuzných, ktorí sa aktívne zúčastnili v odboji na rôznych frontoch a preto mám od útleho detstva blízky vzťah k tejto veľmi zaujímavej a v tejto dobe dosť zaznávannej problematike. Preto aj prostredníctvom vášho časopisu hľadám kontakty na veteránov, resp. na pamätníkov udalostí z týchto hrozných čias. Spolupracujeme s archívami, múzeami a historikmi na Slovensku aj v zahraničí, no primárny zdroj informácií nachádzame priamo v mieste udalosti, čo je pre ďalší výskum nesmierne dôležité. Predmetom nášho záujmu sú dokumenty, v ktorých sa hovorí o haváriách lietadiel v katastri obce, či jej okolia, spomienky členov a pamätníkov na havárie lietadiel. Budem vďačný za akúkoľvek spomienku na takúto haváriu. Mnoho ľudí v tom čase bolo svedkami havárií, bombardovania, leteckých bojov, pomáhali a skrývali zostrelených letcov, prípadne ich pochovávali, boli pri povojnových exhumáciách. Mnohí dostali za svoju činnosť ďakovné dekréty od prezidenta Eisenhewera, sovietske vyznamenania a iné ocenenia. Vieme, že niektorí pamätníci vlastnia fotografie havarovaných lietadiel, dokumenty, osobné veci, časti lietadiel, ktoré by mohli pomôcť aj po toľkých rokoch ich identitu na základe zahraničných archívnych dokumentov, ktoré máme k dispozícii. Každá, aj úplne malá spomienka či detail, sú pre ďalší výskum po toľkých rokoch veľmi dôležité.“ Ako M. Benček ml. píše na záver na svojho listu, svojou činnosťou a úsilím chce dopomôcť k tomu, aby sa vzdal hold a vďaka tým, ktorí obetovali svoje životy a svoje zdravie v kabínach lietadiel za našu slobodu. Bude to zároveň vďaka mnohým, pod zemou vo vrakoch lietadiel zabudnutým pilotom, aby sme im pomohli získať dôstojné hroby a vzdať im svoju úctu.

29.strana

Aj kone sa strieľajú

Treťou premiérou Divadla Andreja Bagara v tejto sezóne bude dramatizácia slávnej novely Horaca McCoya s názvom Aj kone sa strieľajú, ktorá sa stala predlohou nemenej slávneho filmu Sydneya Pollacka s Jane Fondovou v hlavnej úlohe a s oscarovým Gigom Youngom vo vedľajšej úlohe manažera Rockyho.

Nitrianske spracovanie však narába s predlohou veľmi voľne- McCoyova novela je zasadená do čias veľkej hospodárskej krízy a opisuje drastický tanečný maratón, ktorý pripomína skôr konské dostihy alebo dokonca gladiátorské hry, než nevinné športové zápolenie, v ktorom, by išlo len o pohyb a zábavu. Zúčastnené tanečné páry – ich najintímnejšie súkromie, ich polonahé telá, ich utrpenie a bolesť, ich nádeje a emócie – všetko je tu vystavené zvedavým pohľadom každého, kto jer ochotný zaplatiť si vstupenku. Dramatizácia tejto novely od renomovaného a mladého divadelného režiséra Doda Gombára je posunutá do súčasnosti, do éry moderných reality show, do doby horúčkovitého hľadania Superstar, Miliónového tanečníka a Dievčaťa za milión. S prekvapením totiž zisťujeme, že v období relatívneho hmotného dostatku sú ľudia ochotní absolútne dobrovoľne sa zúčastniť – či už ako súťažiaci alebo pasívne ako diváci - na oveľa bizarnejších ľudských dostihov, než k akým prinútila kedysi McCoyových hrdinov jedna z najhorších hospodárskych kríz v dejinách. Inscenácia však nechce byť zjednodušenou morálkou, ktorá by vylátala po zadku všetkých tých, ktorí si nad touto „poklesnutou zábavkou“ s hnusom neodplujú. Je skôr ironickým pohľadom na modernú kultúru silne ovplyvnenú masmédiami, na jej nadšených obdivovateľov a konzumentov, ale aj na jej neodbytných kritikov. V dynamickej tanečnej inscenácii uvidíte takmer kompletnú najmladšiu generáciu nitrianskych hercov. (red)

Osmijanko rozpráva

Pod režijnou taktovkou Veroniky Gabčíkovej a kolektívu pripravilo Staré divadlo v Nitre na 4. marca premiéru rozprávky Osmijanko rozpráva. Inscenácia je určená pre deti od 4 rokov, ktoré si pozrú štyri rozprávky, určené pre malých aj veľkých výmyselníkov, ktoré Osmijanko vyčaruje priamo z rozprávkovej knižky o drakoch a šarkanoch.

Rozprávanie na motívy knihy Kristy Bendovej zdramatizovala Veronika Gabčíková, scénu a kostýmy a bábkly vytvorila Mária Žilíková, autorom hudby je Eugen Gnoth.

V Hrajú: Roman Valkovič, Mariana Kysučanová, Marika Záturová a Ján Hrmo.

V rozprávke zaznie aj čarovné zaklínadlo En ten tíns, drakulínus, mínus, bínus, kočínčínus, fámus, dámus, osmijánus, rozprávok je osem. A ty ? pod' sem....Deti sa ho naučia spolu s bábkami a hercami Starého divadla v Nitre. Okrem toho ešte uvidia drakov, šarkanov a rozprávky. Ak sa na predstavenie budete pozerat' mimoriadne pozorne, zistíte aj to, ako si môžete z vašej knižky skutočné, živé rozprávky pričarovať a seba za draka, obchodníka alebo krokodíla prečarovať. Na predstavení sa môžete naučiť, že kúzla a čary iba trikomi, predstavivosťou a fantáziou sú, a že keď povieť slovo drak...môže to byť napríklad aj krokodíl. Oza! A naučíte sa aj to, že v jednej nomenovanej krajine sú iba dve svetové strany a ešte to, prečo vám Osmijanko porozpráva iba štyri rozprávky. Neveríte? Uveríte! Jednoducho a krátko! Presvedčte sa o tom, že nič nie je iba také, aké sa na prvý pohľad javí... Prijmite pozvanie na niektoré z premiérových predstavení, ktoré budú 4.marca o 18.00 h, 6. marca o 15.00 h vo Veľkej sále Starého divadla. (sn)

V sezóne na vás ešte čaká

Igor Stravinskij – Peter Zagar: Svätenie jari. Pohybovo-tanečné predstavenie.

Mýtus kolobehu života, obrovskej energie ukrytej v človeku. Najstaršia generácia nitrianskych hercov v netradičnom javiskovom tvare. Sila ich neopakovateľných osobností. Nezlomná viera žiť a rozpovedať príbehy vlastného života. Prevrátiť naplno. Bez slov. Za zvukov geniálnej hudby a pohybových variácií na našu všednodennosť. Výnimočný divadelný projekt presahujúci rozmer čisto divadelný či estetický, smerujúci k hodnotám výsostne etickým a humanistickým, bude uvedený v celosvetovej premiére.

Obrázkári (život slávnej spisovateľky). Premiéra: 4. júna. Réžia: Yvonne Vavrová

Každý niečo pred niekým tají a každý musí siahnúť do tých najboľavejších rán vo svojom vnútri. Eva Krížiková alebo Žofia Martišová ako záhadná a nedostupná slávna spisovateľka - Selma Lagerlöfová. Daniela Kuffelová ako herečka Tora, ktorá nedostala vytúženú úlohu a hľadá svoje miesto nielen na javisku, ale aj mimo neho. Dvomi silnými ženami sekundujú dvaja muži: slabošký režisér ukrývajúci sa vo svojom filme a kameraman, ktorý planie túžbou presadiť sa.

Komorný príbeh, v ktorom o prekvapivé odhalenia nebude núdza! Výnimočná divadelná hra z pera najvýznamnejšieho švédskeho dramatika. Hra vznikla na základe skutočnej udalosti. DAB ju uvedie v celoslovenskej premiére.

29. strane

Prírodné a historické zvláštnosti Nitra

Kalvársky kopec – do ďalšieho čísla

K prírodným a historickým vzácnostiam nášho mesta nepochybne patrí celé hradné návršie, historický Vršok, Zobor s prehistorickým valom. Máme však aj ďalšie pamätané miesto – Kalvársky kopec so starobylým kostolom Nanebovzatia Panny Márie, krížovou cestou, misijným domom a kaplnkou Sv. kríža. Toto pamätané miesto je cenné, pretože ide o predhorie, ktoré má všetky znaky chránených území na Lupke alebo v Zoborskej lesostepi Tríbeča. Na teplomilných vápencoch by sa dario vzácnnej flóre a drobnej faune, nebyť ... Kalvársky kopec dostal prvú ranu ešte v polovici 19. storočia, keď tu začali ťažiť kameň. Najviac ho vyrúbali na stavbu cesty Nitra – Trnovec n/V. odvtedy sa na západnej strane kopca priemyselne ťažil kameň až do r. 1930, ale s menšími či väčšími prestávkami aj naďalej.

Po vojne sa znova začal využívať kalvársky kameň, pretože mesto nedostalo od Povereníctva pôdohospodárstva povolenie na ťažbu v kameňolome na Hornom Zobore, ktorý patrilo Nitrianskej kapitule. Ťažbu schválila Dočasná okresná správna komisia. Nový lom sa nachádzal na južnom svahu kopca pozdĺž Stračejskej cesty v blízkosti lokality, ktorá nesie miestny názov Močiar pod škalkou.

Už v roku 1949 sa Štátna nemocnica sťažovala na novotvorenú prevádzku kalvárskeho kameňolomu. V roku 1950 sa preto prestalo s ťažením kameňa. Roku 1952 Jednotný národný výbor v Nitre schválil smerný územný plán rozvoja mesta a zahrnul doň aj túto požiadavku: „Z dôvodov bezpečnostných, zdravotných a pamiatkových zastavuje sa ďalšia prevádzka kameňolomu Kalvária.“

V tom čase prevádzka patrila Andezitovým kameňolomom Levice (JNV zastavil aj ťažbu v kameňolome na Štúrovej ulici pri Červenom kríži). Ale napriek tomu sa ťažilo veselo aj naďalej, o čom svedčí sťažnosť občanov z roku 1953, ktorí poukazovali na činnosť Andezitových kameňolomov, ťažiacich v rozpore s predpismi, zásadami zdravia a bezpečnosti pri práci. Kameňolom od roku 1960 patrilo mestu – Technickým a rekreačným službám (TRSMN), od roku 1971 Mestskému stavebnému podniku. V roku 1966 odbor výstavby a vodného hospodárstva MsNV povolil TRSMN ťažbu 5000 kubíkov kameňa, odstrel schválil formou asanácie na južnom svahu Obvodný banský úrad v roku 1968. Dňa 11. 10. 1969 bol pokusný odstrel a účinky trhacích prác pozorovali odborníci z banských projektov a Výskumného ústavu bezpečnosti práce. Obyvatelia okolitých domov sa sústavne sťažovali, v roku 1971 ich sťažnosti posudzovala dokonca Okresná prokuratúra. Nariadila seizmografické merania, ktoré však nedali za pravdu občanom Stračejskej cesty, Súľovskej a Sopócyho ulice, pretože žiadali náhrady škôl. Dňa 5. 11. 1971 meral intenzitu otrasov Ústav užitej geofyziky Brno. Sťažnosti občanov však neboli zbytočné, pretože clonové odstrelly sa predsa len obmedzili – maximálnu nálož na jeden kryt stanovili na 50 kg trhaviny alebo maximálne na 200 kg trhaviny vo všetkých vrtoch. Druhotné rozpojenie horniny sa obmedzilo na menšie náložky do 600 g.

Róbert Schmuck

Na zdravie treba myslieť

Vysokošpecializovaný odborný ústav tuberkulózy a respiračných chorôb Nitra – Zobor sa koncom roka 2004 transformoval na neziskovú organizáciu poskytujúcu verejno – prospešné služby, s názvom: „Špecializovaný odborný ústav sv. Svorada, n.o.“ nového právneho subjektu, zaregistrovaním na príslušnom oddelení Krajského úradu v Nitre. Zakladajúcimi členmi boli Ministerstvo zdravotníctva SR a všetci zdravotníckí zamestnanci Ústavu. Od januára t.r. pôsobí – ako identický právny subjekt v zmysle jedného z „balíka reformných zákonov“ pod novým názvom Špecializovaná nemocnica sv. Svorada Zobor, n.o. Tým sa viacročné pôsobenie tohto zdravotníckeho zariadenia ako *de facto* „krajskej pľúcnej nemocnice“ kodifikovalo aj *de iure*. Riaditeľ zariadenia MUDr. Štefan Petříček, M.P.H. konštatuje: „V našom Ústave – teraz už v nemocnici – sme po opätovnom získaní právnej subjektivity odčlenením z „materského zariadenia“ v Podunajských Biskupiciach v roku 1994 prešli síce nie dlhým, ale dosť náročným vývojom. Vďaka úsiliu a kvalitnej práci našich zamestnancov sme sa dokázali, nadväzujúc na všetko pozitívne z minulosti a na základy „odborného liečebného ústavu“, ktoré položil Doc. MUDr. Rudolf Krutý, CSc., vypracovať na vysokošpecializovaný odborný ústav a výučbovú základňu Slovenskej zdravotníckej univerzity a to tak pre zdravotné sestry ako aj pre lekárov. Dosiahnutý vysoký stupeň špecializácie v komplexnej diagnostike a liečbe respiračných ochorení, v čom máme jedinečné postavenie nielen v Nitrianskom, ale napr. aj Trenčianskom a Trnavskom kraji naďalej postupne rozvíjame. Aj popri viacregionálnom pôsobení sa cítíme byť integrálnou súčasťou Nitrianskeho zdravotníctva“.

„Liečebák“ ako je toto zdravotnícke zariadenie Nitranmi dôverne nazývané, je však vo verejnosti veľmi dobre známy aj ako jedno z desiatich Ministerstvom zdravotníctva v SR schválených Osteocentier. Osteocentrum, ktoré sa pýši celotelovým osteodenzitometrom najnovšej generácie – na Slovensku v súčasnosti ojedinelým – ponúka aj konziliárne služby reumatologickej, osteologickej, geriatrickej ambulancie, ambulancie klinickej biochémie pre poruchy metabolizmu a v prípade potreby aj nutričný a rehabilitačný program. „Program prevencie osteoporózy je jedným z našich komunitných programov“, hovorí MUDr. Petříček. Ďalší z komunitných programov špecializovanej nemocnice, ktorého cieľom je znížiť výskyt rakoviny pľúc je zameraný – okrem iného - na edukačné aktivity na základných a stredných školách, so získavaním spätnej väzby. Zmena na neziskovú organizáciu priniesla so sebou nielen pôsobenie v mierne odlišnom právnom zázemí, ale aj zmenu riadenia a kontroly (Správnou a Dozornou radou), štruktúry a aj zmeny personálne. Našťastie v korektných vzťahoch so zdravotnými poisťovňami sa zatiaľ nič nezmenilo. Prechod z odmeňovania podľa zákona o výkone prác vo verejnom záujme na odmeňovanie podľa Zákonníka práce priniesol so sebou síce aj 7 až 10 %-ný pokles miezd, ale „zamestnanci zatiaľ tento pokles tolerujú, pretože všetci veríme, že sa neskôr naše odmeňovanie zlepší a súčasne dostali vedúci pracovníci do rúk vynikajúci nástroj na značnú diferenciaciu miezd, ktorá predtým natoľko možná nebola,“ dodáva MUDr. Petříček. Od transformácie na neziskovú organizáciu pokračujú v ekonomizácii svojej činnosti a v orientácii svojich zdravotníckych služieb na svojich pacientov. Svoje činnosti čo najviac centralizujú a uvoľnené priestory prenajímajú (napr. v Lefantovciach Rádu sv. Vincenta de Paul, pričom naopak v zoborskej časti sú nájomcom Biskupského úradu v Nitre, s ktorým majú dlhoročné partnerské vzťahy na veľmi dobrej úrovni). K redukcii lôžkového fondu dochádza v celom slovenskom zdravotníctve. Ako konštatuje riaditeľ Petříček: „Vďaka rýchlejšej diagnostike a účinnejšej terapii novými prístrojmi a novými liekmi dokážeme prepustiť pacientov za polovičnú dobu v porovnaní napr. s obdobím začiatku 90-tych rokov. Vtedy bol pacient u nás v priemere 35 dní, dnes je priemerná ošetrovacía doba 18 dní. Ludovo povedané také isté množstvo pacientov „otočíme“ ročne na polovičnom počte lôžok“.

Orientácie na zdravotné potreby obyvateľstva sa prejavuje napr. aj otvorením nových ambulancií ako napr. ambulancie všeobecnej chirurgie, paliatívnej medicíny a ďalších, ktoré spolu s ambulanciami gastroenterologickej, geriatrickej, klinickej onkológie, rehabilitačnou, klinickej imunológie a alergológie, internej, diabetologickej a samozrejme ambulanciami pneumológie a ftizeológie podčiarkujú nemocničný charakter tohto zdravotníckeho zariadenia. Vysoký stupeň špecializácie a náročnú nemocničnú starostlivosť ilustruje aj Oddelenie anesteziológie a intenzívnej medicíny s diagnostikou a liečbou respiračného zlyhávania na úrovni svetových tzv. zlatých štandardov.

MUDr. Petříček hovorí o ďalších zámeroch: „Radi by sme poskytovali tzv. antegrádnú a retrográdnú starostlivosť v čo najširšom meradle. Termín „antegrádna“ znamená – než k Vám niekto príde. Okrem spomenutých komunitných programov by takou napríklad bolo aj pôsobenie vlastnej ADOS. V ideálnom prípade by tak chorý človek bol v prípade potreby cez našu ADOS prijatý na niektoré z našich akútnych alebo chronických oddelení a následne by opäť odišiel do starostlivosti ADOS a domov. V retrográdnej starostlivosti plne podporujeme aj zriaďovanie hospicov. Dr. Petříček priznáva, že ho mrzí, ak je ústav v povedomí značnej časti obyvateľstva zafixovaný len ako geriatrická liečebňa. „Máme vynikajúce geriatrické Oddelenie s vynikajúcim personálom (a rovnako aj Oddelenie dlhodobých chorých v Lefantovciach) a taktiež Oddelenie klinickej onkológie, ktoré sú po stránke personálnej a diagnostických možností v Nitrianskom kraji a aj mimo neho jedinečne a špičkovy vybavené. Je preto pochopiteľné, že k nám prichádzajú pacienti, ktorých diagnózy a liečbu by nebolo možné zvládnuť inde. Stane sa, že niektorí z nich prídu neskoro, v pokročilejšom štádiu choroby. Lenže, na to treba myslieť skôr a nezanebávať prevenciu. V opačnom prípade už pre záchranu života nepomôže ani najlepšie vybavené oddelenie, ba ani najlepší odborníci.“

Pozn. autorky: Primátor Nitry Ferdinand Vítek ocenil činnosť Špecializovanej nemocnice sv. Svorada Zobor, n.o.(bývalého VÚTaRCH) udelením ocenenia, ktoré za dlhoročné kvalitné poskytovanie zdravotníckych služieb prevzal riaditeľ MUDr. Štefan Petříček, M.P.H. na II. reprezentačnom plese mesta Nitry. Srdečne blahoželáme!

Ludmila Synaková

32.strana

Fejtónovým perom Joža Červeňa Malého

To sme museli vyhrať

Hokejový karneval na nitrianskom „zimáku“

V podvečer prvej februárovej soboty vyzerala Nitra ako vymretá. Ulice boli prázdne aj preto, že najmenej štyritisíc ľudí sa vybralo na hokejový štadión, a ďalší civeli do televíznych búdok. Nitrička hrala so Slovanom, a tento zápas sa konečne opovážila vysielat' aj Slovenská televízia. Oplatilo sa jej to, a iste to bolo lacnejšie ako cestovať na fašiangový karneval do brazílskeho Ria de Janeiro. Hokejový karneval bolo totiž počuť aj na Párovciach. Nemám o tom pochybnosti, lebo na zápas som prišiel asi o štyri

minúty neskôr. Keď som prechádzal okolo Parku kultúry a oddychu (PKO) začul som pozitívny hurhaj, ktorý bol čím ďalej silnejší. Blížiac sa k zimmému štadiónu som nadobudol presvedčenie, že určite vyhrávame. Moje sluchové dispozície potvrdil aj jeden z usporiadateľov. Spýtal som sa ho, či náhodou nevyhrávame.

“Už je jedna nula, zavesil to Vozdecký,” povedal mi.

Po ďalších minútach bolo 2:0, a po prvej tretine bolo v bufete čo oslavovať. Stretol som tam aj Gaštana, alias Jozefa Gabaša, ktorý chránil nitriansku hokejovú svätyniu v sedemdesiatych rokoch.

“Len sa toľko neteš,” vravel, “Slovan je Slovan a ešte nám môže podkúriť. Ja hovorím, že bude remíza.”

“Počúvaj ma Gaštan,” povedal som bývalému brankárovi, “Veď Slovan v piatok ledva vyhral s poslednou Dubnicou, dnes musí od nás vyfasovať, želá si to celá Nitra!!!”

Gaštan má naozaj hokejový prehľad, a po druhej tretine, keď Bratislava znížila na 2:1 sme mali všetci nervy. Nitra ale zápas nepustila. Možno sa pod to podpísali i slabšie svetlá na štadióne, ktoré dokonale nedokázali ožiarit slovanistické hokejové hviezdy z kanadsko-americkej NHL. Na druhej strane sa zasa patrí oceniť nitrianskych fanúšikov, ktorí sa napriek televíznym kamerám vykašľali na povalovanie na gauči, a išli sa radšej pozrieť na hokej. Dom bol plný aj modrých a bielych balónov, mávajúcich z každého kúta. Tie iste dodali energiu do hry nitrianskych hokejistov. Farby Nitry to vyhrali. Vyhrať nad Slovanom v hokeji 5:1 je vždy úspech.

Naposledy som zažil takú fantastickú atmosféru na susednom futbalovom štadióne v roku 1989, kedy Nitra deklasovala Spartu Praha 4:0. To bola éra nitrianskeho dirigenta Luba Moravčíka, a za Spartu vtedy hrávali esá ako Chovanec, Griga, Hašek a spol. Svojim futbalovým umom to v tých časoch Ľubo dokázal zariadiť. Za sobotňajší hokejový výkon však patrí vďaka celému nitrianskemu kolektívu, pretože ak sa chlapi vzájomne podporujú, mohutnie ich víťazná sila. Tešili sa nielen oni, ale i ten pán usporiadateľ, ktorý mi referoval o prvom góle. Keď som odchádzal zo “zimáku,” položil som mu otázku: “Očuli ste pet' rázy gól?”

“Očul,” odpovedal, a hoci musel stáť na mraze, iste sa tešil aj z toho, že dobrý “nitriansky” hokej mohol sledovať iba ušami. Jozo Malý-Červeň

32.strana

Viac ako 60-ročná tradícia značenia turistických trás

Turistické značky ako dar

Turistické značkovanie v Nitre má vyše šesťdesiatročnú tradíciu. Prvé turistické trasy viedli na Zobor a Žibricu, postupne k nim pribudli chodníky k dnešnému Odbornému ústavu sv. Svorada (bývalý VÚaTRCH) a do Dražoviec. Od roku 1990 sa o značkovanie na celom území Slovenska stará Klub slovenských turistov prostredníctvom kvalifikovaných členov – dobrovoľníkov značkárov. Z celkovej dĺžky 13 500 kilometrov značených turistických trás na Slovensku je v okrese Nitra 145,3 km.

Každá značkováná trasa má pridelené evidenčné číslo, zabezpečenú trojročnú obnovu a stanovený počet informačných prvkov tzv. smeroviek. V horskom celku Zobora, ktorý Nitrania najčastejšie navštevujú, je šesť kilometrov značených turistických trás a sú vyznačované odbočky k turisticky zaujímavým miestam (vyhliadka pod Žibricou, vrchol Žibrice, prameň Gáborka, Svoradova jaskyňa, románsky kostolík v Dražovciach).

Turistické značkové trasy tvoria pásové a tvarové značky, namaľované najčastejšie na stromoch, prípadne na oceľových žltých stĺpkoch, umiestnených na lúkach a poliach, ktorých rozmer je 10 x 10 cm a tvoria ich dva pásy bielej farby a jeden pás pestrej farby uprostred, maľované značky dopĺňujú turistické informačné prvky. Sú to plechové tabuľky a smerovky s vysvetľujúcim textom, upevnené na žlté natreté oceľové smerovníkoch s červenou strieškou. Umiestňujú sa tam, kde chodník začína, končí alebo sa križuje s iným. Na Zobore máme postavených 30 smerníkov, ku ktorým patrí 102 tabuliek a smeroviek. Životnosť maľovaných značiek v rozmeroch 10 x 10 cm je dva max. 3 roky, životnosť tabuliek a smeroviek je podľa normy 10 rokov.

To, čo návštevníci vidia v lesoch Zobora kriticky, nie je na kritiku značkárov, či správcu značkárskej siete klubu. Všetky značky sústavné ničia vandali. Najčastejšie bývajú zohnuté, polámané, doškriabané, zastrekané farbou alebo aj odcudzené. Podobný vandalizmus postihuje aj oceľové smerovníky, ktoré neodradia vandalov ani svojou stabilitou a hmotnosťou. Nie je v silách piatich značkárov Klubu slovenských turistov, ktorí sa starajú o 145,3 km vyznačených trás v celom okrese, „ustrážiť“ výsledky svojej namáhavej a dobrovoľníckej práce.

Všetkým značkárom KST udelili ocenenie za verejno - prospešnú dobrovoľnícku prácu Srdce na dlani 2001 Dobrovoľníckym centrom SAIA-SCTS pod záštitou prezidenta SR.

Komisia značenia KST skrátila životnosť značiek z desiatich na sedem rokov. Výmeny všetkých tabuliek a smeroviek by sme sa mohli dočkať v tomto roku a na budúci rok. Ktovie, či tieto značky „vydržia“ opäť len jeden - dva roky, ale možno ešte menej...? Ak niečo na Zobore chýba, tak je to adresnosť a zodpovednosť všetkých, ktorým toto územie patrí a ktorí ho využívajú a majú zo zákona isté konkrétne povinnosti, ale aj právomoci.

Mgr. Ján Jahn

obálka

Nitra na snímkach z minulosti

Staré ustupuje novému... Dnes na križovatke „pred Králikom“ stojí majestátne TESCO, vedľa neho Dom kultúry Orbis a budova

Všeobecnej úverovej banky. Dejiny sa pravdepodobne budú znovu opakovať a stará zástavba (Orbis a VÚB) ustúpi opäť novej...
Text: (sy), snímky: Mikuláš Gál

Dnešné Svätoplukovo námestie si toho zažilo tiež viac než dosť. Kým na ňom vyrástlo mohutné Divadlo Andreja Bagara, nastúpili sem búracie mechanizmy. Tatrovky postupne na svojich korbách poodvážali minulosť na smetisko dejín. Ľudia sa postupnej likvidácii malebných uličiek a budov úporne bránili, no nič nepomáhalo. Vôľa vtedajšej strany bola silnejšia, než akýkoľvek odpor.

Mestská polícia informuje:

Nezabúdajte na prevenciu

Na základe skúseností z predchádzajúcich rokov v oblasti prevencie kriminality môžu zamestnanci MsP efektívne pôsobiť na občanov a najmä na mládež, pričom účelom nie je len príprava budúcej generácie na zmeny v kvalite vzťahov medzi občanmi, ale i priamy návod na situácie, ktoré v dnešnej dobe prináša život.

Zabezpečenie domu alebo bytu:

- pamätajte, že rady pre vaše deti sa primerane vzťahujú i na vás. Ani vy nevpúšťajte do bytu cudzie osoby. Pod rôznymi, často absurdnými, zámienkami sa skrývajú „tipári“, ktorí si potrebujú prezrieť váš byt a jeho zabezpečenie
- nedávajte si robiť opravy rôznym fuškárom, ktorých nepoznáte, riskujete nielen nekvalitne odvedenú robotu ale i možnosť neskoršieho vykradnutia bytu,
 - ak vám zdola niekto zazvoní a nejde na návštevu priamo k vám, neotvorte mu vchodové dvere bez toho, aby ste sa presvedčili, kto to je a ku komu ide,
- vyjdite z bytu a presvedčte sa, že pre vás neznáma osoba, ktorú ste vpustili ide naozaj za tým, koho povedala, ak tento zvyk neakceptujete, zbytočne potom zamykáte vchodové dvere
 - nepovažujte za stratený čas, ak zásady určené deťom im trpezlivo vysvetlíte,
 - prekontrolujte si funkčný stav okien a dverí. Nezabudnite vždy zamknúť aj keď idete z bytu preč, hoci len na niekoľko minút. Ak sa to dá, nainštalujte si bezpečnostné dvere alebo aspoň druhý kvalitnejší zámok,
 - ak stratíte kľúč radšej si vymeňte celú vložku, prekontrolujte si aj stav zámkov, nemajte na jednom mieste kľúč a kartičku na výrobu kľúča,
 - ostrihajte si pri dome kríky a konáre, ktoré zakrývajú vaše dvere a okná,
 - ak opúšťate svoj byt na dlhší čas, dohodnite sa s niekým (napr. susedom, alebo priateľom) aby vám vyberal poštu, plné poštové schránky sú priam pozvánkou pre zlodějov,
- ak máte použité automatické zapínanie rádia na budenie, ak sa dá, stíšte si telefón na zvonenie alebo ho odpojte.

Zabezpečenie domácnosti

- ak vám niekto zvoní pri dverách, vždy sa najskôr cez kukátko pozrite, kto to je a či je to dôveryhodná osoba,
- ak kukátko nemáte, dajte si ho čo najskôr namontovať,
- požiadaajte údržbárov a iných servisných technikov, aby vám ukázali cez kukátko poverenia alebo preukaz, venujte čas tomu aby ste si ho riadne prezreli, neostýchajte sa to tejto osobe povedať, aby ho chvíľu dlhšie podržal, nikdy neotvorte dvere cudzím osobám a pred cudzími ľuďmi sa nepriznajte, že ste sami doma
- nedávajte sa do reči s podozrivými cudzími ľuďmi, ktorí sa vám prihovoria napr. pri návšteve obchodu a ponúknu sa vám, že vám napr. odnesú domov tašku s nákupom,
- ak je to možné, dvere neotvárajte ani na retiazku,
- vedzte, že ak sa niekto rozhodol k vám do bytu, alebo do domu dostať, retiazka vám nepomôže,
- ak sa chcete cítiť bezpečnejšie, investujte peniaze do kúpy pevnejších dverí a bezpečnejších zámok,
- peniaze a cennosti radšej uchovávajte v bankách alebo príručných trezoroch,
- ak môžete, urobte si fotografie cenností, aby bolo možné ich pri strate identifikovať, zapíšte si aj výrobné čísla vášho technického vybavenia ako sú televízory, rádiá, mikrovlnové rúry, magnetofóny, atď.,
 - ak sa pri rozhovore s niekým cítite nepríjemne (hlavne s cudzou osobou), radšej hneď telefón zložte, rozhodne nepodávajte o sebe žiadne informácie,
- snažte sa spoznať susedov a okolo bývajúcich, vedzte, že čím viac budete jeden o druhom vedieť, tým viac môžete spolu ochrániť svoje životy a váš osobný majetok,
- spoznajte i ostatné časti domu, kam bežne nechodíte (ako je povala, pivnice) a nechodievajte do týchto priestorov sami bez sprievodu.

Vaša mestská polícia